PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 274 (1962) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, torek 20. novembra 1951 Cena 20 lir

Prispevajte za poplavljence v Italiji!

Pismo Komunistične partije STO tržaškim komunistom in delavcem

V soboto se je sestal centralni komite KP STO, ki je razpravljal o politično-organizacijskih vprašanjih. Centralni komite je sklenil nasloviti v imenu partije sledeče pismo tržaškim komunistom in delavcem:

Potekla so več ko tri leta od resolucije Kominforma proti komunistični partiji Jugoslavije. Ta dogodek je bil tedaj prvi viden dokaz — ki je lahko vplival na zavest velikega števila delavcev in komunistov — spremembe, ki je nastala v tistih, ki so trdili, da vodijo svetovno socialistično gibanje.

Od tedaj prihaja med vedno večjim številom komunistov v svetu do političnega razčiščevanja kljub neizbežni dezorientaciji pasivnosti množic zaradi porazne politike kominformističnih voditeljev, ki jih navdihuje jo cilji velikoruskega državnega ekspanzionizma.

Za delavce in komuniste, ki so podvrženi gospodstvu državnih aparatov, nadzorovanih po sovjetskih voditeljih, v tako imenovanih državah «ljudske demokracije» in v Sovjetski zvezi sami, ima to raščiščevanje za posledico ilegalno borbo in jeco, medtem ko pomeni to na Zahodu boriti se proti birokratiziranemu aparatu partije, katere organizacijska struktura nima para v zgodovini delavskih gibanj; prav ta struktura je omogočila podreditev teh aparatov politiki, ki nima nič skupnega s cilji delavskega razreda.

Kakšni so rezultati kominformistične politike na področju borbe za demokracijo?

Ko se je ta politika razgalila v zloglasni resoluciji iz leta 1948 in v dogodkih, ki so sledili, se je popolnoma razbila enotnost, ki jo je bilo delavsko in socialistično gibanje skovalo med antifašistično borbo v Evropi, razširila se je široka mobilizacija demokratičnih množic v Evropi in kolonialnih deželah okrog tega enotnega gibanja delavskega razreda, ki je bila se močno okrnila politika sovjetskih voditeljev takoj po vojni. Tako je prva velika svetovna delavska sindikalna organizacija, Svetovna sindikalna zveza, postala danes le senca. Tako se je tudi povsod v Evropi razbila enotna akcija delavskih in ljudskih množic.

Pri nas se je oni del Centralnega komiteta, ki ni mogel sprejeti resolucije, odločil ob podpori kadrov, katerih večina se je borila z orožjem proti fašizmu, da brani borbene tradicije tržaškega delavskega razreda in da iz razvoja dogodkov prepozna globino nastale krize in prave vzroke, ki so jo povzročili.

Tovariši, ki so imeli pogum in so čutili dolžnost loviti se te naloge, niso imeli lahke perspektive.

Jasno je bilo, da jim velika množica delavcev, ki so prej sledili partiji, ni mogla takoj slediti. Zato je bila potrebna dolga izkušnje teh delavcev. Naše partija je pomagala in pomaga s svojimi silami našim delavcem, da spoznajo to izkušnjo. Jasno je bilo tudi z druge strani, da bo kominformistično vodstvo deležno polne podpore svoje centrale iz Italije in da bo skušalo izolirati dobre komuniste označajoč jih za slovanske nacionaliste. Toda tržaški delavci ne morejo pozabiti, da je tržaška reakcionarna buržuazija vedno obdolževala tržaško delavsko in socialistično gibanje, od njegovega početka, da se je prodalo Slovanom. Kljub temu pa upa naša partija, da bo lahko dokončno razkrinkala pred delavstvom tukajšnje kominformistično vodstvo kot agencijo italijanskega imperializma. In v tem ne more biti dvoma, ker že več časa zaznamuje vedno večje število tržaških delavcev in komunistov slutiti in razumevati to resnico.

Veliki voditelj ruskih delavcev Lenin je nekoč dejal delavcem, ki so bili desorientirani zaradi politike, ki je nastala med doslednimi revolucionarji in oportunisti: «Ne verjemite besedem nikogar, pač pa skušajte nadzorovati dejstva, kajti samo iz teh bo lahko sledila pravilna orientacija: vi sami si morate izbrati pot».

To je bil smisel takratnega Leninovega poziva delavcem. Danes je bolj ko kdaj potrebna delavcem ta edino zanesljiva metoda. Ne verjemite neizmernemu apparatu propagande, ki hoče onemogočiti dejstva pred vašimi očmi; tega pa ne dela samo aparat odkritega kapitalistične propagande, pač pa tudi obširni kominformistični aparat, za katerim se skrivajo interesi nove protidelavske in protisocialistične reakcije.

Naša komunistična partija poziva tržaške delavce, naj nadzorujejo dejanja kominformistične politike, ne samo pri nas, pač pa tudi v tako imenovanih državah ljudske demokracije, naj nadzorujejo kominformistično politiko do socialistične Jugoslavije ter do delavskih in demokratičnih gibanj.

Kominformistični voditelji so pred leti izjavili, da se bo Komunistična partija Jugoslavije v nekaj tednih zrušila. Kaj se je zgodilo? KPJ je ostala trdna in enotna; praktično so vsi njemi člani in kadri ostali zvesti borbeni tradiciji svoje partije.

To pa se ni zgodilo z drugimi komunističnimi partijami. Od tedaj je v teku strašna in nenehna čistka doslednih komunistov iz centralnih komitetov delavskih organizacij in vladnih organov v državah, kakor so Bolgarija, Madžarska, Češkoslovaška, Poljska, Albanija, Romunija. Dejansko gre za začasno zmago protidelavske in protidemokratične reakcije, ki jo vodijo moskovski birokrati v teh državah.

Politika, ki so jo vsilili moskovski voditelji tem državam, je politika zatiranja in izkoriščanja delavskih množic za račun hegemonije sovjetske birokratske kaste. Na ta način se je delavsko gibanje v teh državah po vojni izkoriščalo izključno kot orodje za utrditev te hegemonije in je bilo oropano vseh plodov svoje zmage.

Kako se je zgodilo vse to?

To se je lahko zgodilo, ker so po zmagoviti Oktobrski revoluciji in po prvih letih socialistične izgradnje v ZSSR vodilni organi partije in državne oblasti postopoma zapustili pot, ki bi morala biti socialistična pot razvoja dežele. V podržavljeno industrijo in gospodarstvo se je ustoličila vsemogočna birokracija; delavci in delovno ljudstvo, ki se jim je od Oktobrske revolucije dalje postopoma odvzemalo nadzorstvo nad proizvodnjo in nad državnim aparatom, je bilo dokončno zlasti po drugi svetovni vojni — izključeno od vsake udeležbe pri gospodarski in državni upravi. Namesto, da bi skrbeli za postopno uresničenje res proletarske in socialistične demokracije, so voditelji partije in sovjetske države šli po nasprotni poti dušitve sleherne delavske in socialistične demokracije in so dejansko odvzeli sovjetskim delavcem vse plodove revolucije ter uvedli zaključen režim kaste, ki živi ob izkoriščanju in zatiranju delovnega ljudstva. Ko se je ta položaj utrdil, ni bilo težko velikoruskemu nacionalizmu in šovinizmu ter imperialistični politiki prejšnjih razredov, da so se znova pojavili. Sedanja politika izkoriščanja in zatiranja narodov evropskega Vzhoda poruski državi je prav neposredna posledica te protirevolucionarne spremembe oblasti in sovjetskega gospodarstva. Prav zaradi tega ne gre sedanja vloga sovjetske vlade in njenih političnih instrumentov v svetu za tem, da se ustvari trden mir, ki je edino jamstvo za nenehno napredovanje delavskih in socialističnih sil, pač pa manevrira z vsemi sredstvi imperialistične vojne politike, zato da si zagotovi kolikor mogoče večji plen v tekmovanju z drugimi svetovnimi imperialističnimi silami.

Od tod izhaja diverzantska politika kominformističnih aparatov v vseh deželah, politika, ki je v tem: imeti pod nadzorstvom revolucionarne sile kot rezervo za imperialistične načrte sovjetske birokratske in protisocialistične kaste; izogibati se sleherne konkretne akcije, ki bi pretvorila delavski razred v avtonomni politični činitelj, ki bi bil zmožen zbirati okrog sebe veliko večino delovnega ljudstva in usmeriti svojo državo na pot prepreda demokratičnega in socialističnega razvoja; preprečiti za vsako ceno združitev vseh demokratičnih in naprednih sil v sleherni deželi in s tem preprečiti njihovo zmagovito borbo proti reakcionarnim silam ter si z druge strani pridržati tudi možnost, večkrat tudi odkritega sporazumevanja z neposredno fašističnimi silami. To so dejstva kominformistične politike. Delavci in komunisti se tega povsod zavedajo. Medtem pa vedno bolj narašča med širokimi delavskimi množicami, ki so organizirane v velikih evropskih socialističnih strankah, ter med drugimi demokratičnimi ljudskimi množicami, odločenost, upirati se napadalnim in hegemonističnim načrtom Moskve.

Da prepreči orientacijo delavcev in komunistov, ki so še v kominformističnih partijah, je kominformistični aparat že dolgo tega začel trajno in trdovratno vojno proti vsakemu mislečemu elementu, proti vsakemu poizkusu upora. Toda nobenega dvoma ni o izidu te vojne. Socialistični razvoj in borba za osamosvojitev delavcev bosta zmagala tudi nad tem novim orodjem protidelavske in protisocialistične reakcije.

Zato je sedanja glavna naloga delavskega razreda, da odločno zavrne vsako bedno opravičilo, s katerim hoče kominformistični aparat prikriti delavcem in komunistom prave smotre svoje reakcionarne in protidelavske politike, in da izvaja iz dejanj vse potrebne posledice.

Delavski razred se mora truditi z vsemi svojimi silami, da ustvari enotnost borbe z vsemi demokratičnimi silami v vseh deželah in da pripravi pogoje za odločen demokratični in socialistični razvoj svoje dežele, s tem da se bori za neodvisnost, t.j. za pravico njegove dežele, da gre svobodno po poti socialnega napredka proti sleherni reakcionarnemu imperialističnemu poizkusu, da bi od zunaj zadušil ta razvoj. Samo tako se bosta delavski razred in delovno ljudstvo lahko uspešno borila za mir in za demokracijo.

Tržaški delavski razred pa mora še posebej zavrniti kominformistično prepovedovanja težkoč in izkušenj delavskega razreda in delovnega ljudstva Jugoslavije; predvsem morajo naši delovni ljudje zavrniti sramotno protirevolucionarno kominformistično politiko, ki jih skuša nahujskati proti njihovim jugoslovanskim bratom, ki z velikimi žrtvami uresničujejo pravo socialistično demokracijo z neposrednim upravljanjem socialistične proizvodnje po delavcih, to je tisto, kar je Oktobrska revolucija bila začela to kar je vsemogočna v državo organizirana sovjetska birokracija ustavila.

Komunistična partija STO

BESEDILO IN KOMENTARJI ZADNJE RUSKE NOTE O TRSTU

Sejanje razdora med FLRJ in Italijo

Vlada ZSSR bi hotela v srednji Evropi poleg avstrijskega pustiti nerešeno tudi tržaško vprašanje, ki povzroča napetost, katera koristi ruski zunanji politiki - Kako je Molotov leta 1946 pristal na francosko črto zaradi 100 milijonov dolarjev italijanskih reparacij

LONDON, 19. — Včeraj je bilo objavljeno besedilo ruske note glede Tržaškega ozemlja, ki jo je bil Gromiko izročil ambasadorjem treh zapadnih sil. Nota ne pove v bistvu nič drugega kot tisto, kar sta že vsebovali podobni ruski noti izročeni lani aprila in julija. Oslanja pa se na «pisanje časopisov, iz katerega izhaja, da delajo tri zapadne vlade načrte za razdelitev Tržaškega ozemlja med Jugoslavijo in Italijo». Med drugim pravi tudi, da so zasedbene angloameriške in jugoslovanske čete v obeh conah Tržaškega ozemlja uvedle teroristični režim, da je v Trstu nenehno mnogo britanskih in ameriških vojnih ladij ter da je vse gospodarsko življenje ozemlja podrejeno okupacijsjim oblastem za napadalne namene severnoatlantskega bloka. Nota zatrjuje tudi — z razliko od prejšnjih — da bi moral biti imenovan tržaški guverner pred 15. septembrom 1947, na podlagi obveze vlad treh zapadnih sil od 12. decembra 1946. Z razliko od prejšnjih omenja nota tudi «nemške fašiste, ki so našli v Trstu zatočišče in ki uživajo polno svobodo ter nekaznovano vršijo svoje protidemokratično delovanje». V noti se omenja tudi De Gasperijeva izjava od 5. oktobra v rimskem parlamentu, da mora biti tržaško vprašanje rešeno v skladu z obrambo zapada.

Končno je v noti rečeno, da «sovjetska vlada smatra za potrebno, da Varnostni svet brez odlašanja ukrene vse za uveljavljanje statuta in da Varnostni svet imenuje guvernerja».

Danes je predstavnik britanskega zunanjega ministrstva izjavil, da predstavlja ruska nota «neroden poskus ustvarjanja prepirov med italijansko in jugoslovansko vlado». Dodal je, da ima nota zelo familiaren prizvok.

Iz Washingtona pa javljajo, da označuje vlada ZDA noto kot neutemeljeno in da zunanje ministrstvo izjavlja, da so trditve note glede Trsta kot vojaške in pomorske baze brez smisla. Nadalje poudarja, da zavezniške vojaške oblasti redno poročajo Varnostnemu svetu o svoji upravi v Trstu. Po drugi strani pa da je sovjetska vlada odgovorna za to, da doslej ni bilo mogoče uresničiti določb mirovne pogodbe glede ustanovitve Tržaškega ozemlja.

Po drugi strani pa sovjetska vlada ve, da ZDA že nekaj časa zagovarjajo konstruktivno ureditev tržaškega vprašanja s tem, da se med seboj sporazumejo direktno zainteresirane države. S svojo noto pa ruska vlada poskuša ovirati vsak napor za ureditev tržaškega vprašanja, ki bi doprinesla k utrditvi miru v Evropi. Končno je predstavnik zunanjega ministra v Washingtonu izjavil, da se vlade treh zapadnih sil sedaj posvetujejo, da bi ugotovile, ali je potrebno poslati odgovor na to sovjetsko noto.

Sovjetsko najnovejše obtoževanje Združenih držav, Velike Britanije in Francije glede Trsta tolmači tiskovni predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva White za poskus odvračanja svetovne pozornosti od nedavnih sovjetskih neuspehov na Glavni skupščini ZN. White je izjavil včeraj časnikarjem, da Sovjetska zveza s svojimi trditvami glede Trsta «mlati po mrtvem konju», «Sovjeti upajo, je izjavil White, da bodo odvrnili svetovno pozornost od nesrečnega poloma sovjetskega zunanjega ministra Višinskega v Parizu».

Iz Pariza poročajo, da je Brazilija poskušala ugotoviti točno stališče Jugoslavije in Italije glede tržaškega vprašanja v okviru južnoameriških naporov za vključitev Italije v OZN. Načelnik brazilske delegacije pri OZN se je sestal pred nekaj dnevi s svojimi sodelavci, da bi sestavil dokončno besedilo resolucije, ki podpira vključitev Italije v OZN in je poslal enega izmed svojih zaupnih svetovalcev na sestanek z jugoslovansko delegacijo, da bi se informiral glede beograjskega stališča o Trstu. Hkrati pa bo prišel v stik z brazilskim ambasadorjem v Rimu, ki pride jutri v Pariz.

Beograjski komentarji

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 19. — V Beogradu so sovjetsko noto sprejeli kot nov manever vlade ZSSR na liniji njene nemiroljubne politike.

Komentator «Borbe» opozarja na dejstvo, da je stališče ki ga zdaj vlada ZSSR zavzema glede vprašanja STO, dokaj različno od njenega stališča pred letom 1948, to je pred začetkom spora z Jugoslavijo, ko je kot je znano, priporočala reševanje tržaškega vprašanja z neposrednimi, italijansko - jugoslovanskimi razgovori.

«Razumljivo je, zakaj je prišlo do takšnega radikalnega preokreta v stališču sovjetske vlade», pravi «Borba». «Pred letom 1948 je živela v upanju, da bo tudi glede Jugoslavije uresničila svoje hegemonistične načrte, kot se ji je posrečilo v ostalih vzhodnoevropskih deželah. Ker pa je Jugoslavija odbila napad na svojo suverenost in neodvisnost, je sovjetska vlada organizirala vsestranski napadalni pritisk nanjo, da bi nasilno uresničila te hegemonistične načrte. Sprememba v stališču vlade ZSSR do vprašanja STO — zaključuje «Borba» — je samo eden izmed elementov pritiska na Jugoslavijo, preračunan tudi na to, DA SE V TEM DELU EVROPE OHRANI NERESENO VPRAŠANJE, KI SKUPNO Z OSTALIMI (VPRAŠANJE AVSTRIJE ITD.) POVZROČA NAPETOST, KI KORISTI ZUNANJI POLITIKI SOVJETSKE VLADE».

Komentator radia Beograd je govoril danes zvečer o sovjetski noti in poudaril, da ta nota, poleg posebnega mesta v napadalni politiki ZSSR, ima svojo določeno vlogo in odmerjene cilje. Komentator je prikazal razvoj tržaškega vprašanja in najprej govoril o sklepu sveta zunanjih ministrov julija 1946, ko so določili francosko linijo kot osnovo za razmejitev med Italijo in Jugoslavijo, nakar je pristal tudi tedanji sovjetski zunanji minister Molotov, sicer znan po svojih prejšnjih izjavah v korist jugoslovanske teze glede Trsta in Julijske krajine.

Ta sprememba v stališču sovjetske vlade se je zgodila istočasno s sporazumom sveta zunanjih ministrov, da BO ITALIJA PLACALA SOVJETSKI ZVEZI 100 MILIJONOV DOLARJEV NA RAČUN REPARACIJ. Ta sporazum o reparacijah je takrat agencija Tass zamolčala v svojem poročilu o sklepih sveta zunanjih ministrov.

Očitno je bil namen tega, da se zamaskira zapuščanje jugoslovanskih zahtev glede Trsta in Julijske krajine v zameno za omenjeno vsoto in za zadovoljitev ostalih gospodarskih zahtev ZSSR do Italije. Na ta sklep nas navaja tudi dejstvo, da je sovjetski delegat v svetu zunanjih ministrov sprejel francosko linijo, ki jo je — naj bo mimogrede povedano — prej ostro napadal, ne da bi o tem obvestil jugoslovansko delegacijo. To se je zgodilo leta 1946, ko so obstojali formalno prijateljski odnosi med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

Komentator je nato poudaril, da to v celoti razkriva politiko zakulisnih manevrov, ki se je poslužuje vlada ZSSR, kadar gre za njene interese, ne glede na to, da taka politika nasprotuje življenjskim interesom in zakonitim pravicam drugih držav in narodov.

«Zaradi tega lahko upravičeno postavimo vprašanje — je nadaljeval komentator beograjskega radia — ali ni tako postopanje glede Trsta bilo vladi ZSSR dober poskus za prodajanje slovenskih Koroščev tri leta pozneje. Tako je, v veliki meri po zaslugi vlade ZSSR, na pariški konferenci zunanjih ministrov sprejet načrt mirovne pogodbe z Italijo, ki je popolnoma zanemgrjal interese in pravice narodov Jugoslavije».

Nato je komentator poudaril, da se je tako sovjetsko stališče dejansko pokazalo že leta 1947, ne pa šele 20. aprila 1950, ko je ZSSR poslala svojo prvo noto glede Trsta, in se vprašal, zakaj je Moskva to vprašanje postavila v ospredje šele aprila 1950. To je storila zato, ker se je pred, zlasti pa po sklenitvi mirovne pogodbe, pa tudi leta 1950, pokazalo, da obstajajo realne možnosti za uspešni rezultat neposrednih razgovor med Jugoslavijo in Italijo, kar bi bilo v duhu listine Združenih narodov. Toda prav to dejstvo ni odgovarjalo napadalnim načrtom ZSSR v tem delu Evrope in zaradi tega se Moskva poskušala zavarovati še z ene strani.

Sovjetski predstavnik v svetu namestnikov zunanjih ministrov za sestavljanje pogodbe z Avstrijo je na londonskem zasedanju v začetku maja 1950 prvič nenadoma povezal avstrijsko pogodbo s Trstom.

Tako je sovjetska vlada povezala dve vprašanji, ki nista med seboj v nobeni zvezi, samo da bi onemogočila sporazum med Jugoslavijo in Italijo in s ponovnim forsiranjem vprašanja STO ustvarila določeno stopnjo napetosti med obema deželama. Da je bil ta manever zares naperjen proti italijansko-jugoslovanskemu sporazumevanju, dokazuje tudi dejstvo, da sovjetska vlada leta 1950 ni hotela sprejeti predloga zahodnih velesil, naj se tržaško vprašanje reši z neposrednim sporazumom med zainteresiranima strankama.

Ob koncu je komentator beograjskega radia poudaril, da je sovjetska nota sinhronizirana z zasedanjem glavne skupščine OZN, ki je sprejela na dnevni red jugoslovansko pritožbo proti sovjetski napadalni politiki, in s tem izdaja željo, da še enkrat škodi narodom Jugoslavije, kajti sporazum bi nedvomno koristil tako jugoslovanskemu kot italijanskemu ljudstvu.

R. R.

REKA PAD ZOPET NARAŠČA zaradi ponovnega močnega deževja

V Turinu, Milanu, Paviji in drugod zopet silno dežuje - Nadaljuje se izpraznjevanje Adrie Letala spuščajo hrano na nedostopne kraje - Položaj v Rovigu se je nekoliko izboljšal

TORINO, 19. — Ze več ur silno dežuje v mestu in okolici. V zadnjih urah se je gladina reka Pad dvignila za približno en meter. Reka dere z velikansko brzino. Do sedaj ni vesti o novih poplavah ne v Turinu ne v bližnji okolici.

Prav tako že dva dni zopet dežuje v pokrajini Novara, tako da so znova poplavljena polja okoli Sozzago. Voda je približno poldrugi meter visoko. Na kraj so prišli gasilci in vojaški oddelki.

Iz Milana javljajo medtem, da je sinoči začelo zopet močno deževati in znova preti nevarnost poplav na tamkajšnjem področju. V Gallarate je voda danes znova poplavila središče mesta in dosegla približno meter višine.

Tudi v Ossoli od včeraj ponovno dežuje, v gorovju pa je zapadel sneg. Položaj je zaradi tega postal zelo nevaren v Murata in San Giovanni, kjer je prebivalstvo zapustilo domove. Bojijo se novih plazov.

Iz Pavie pa javljajo, da sta zaradi novega deževja začela Pad in Ticino v popoldanskih uran znova naraščati s hitrostjo 5 cm na uro. Prav tako poročajo iz Ferrare, da je sicer gladina Pada upadla, vendar se v višjem toku opaža rahlo dviganje gladine. Cez štiri dni bo večja količina vode prišla v Pontelagoscuro in tedaj bo voda ponovno preplavila tamkajšnja polja. Gasilci in pionirji so nadaljevali z reševanjem in z oskrbovanjem prebivalstva, ki ni še hotelo zapustiti domov v Fiesso, kjer je še vedno 9.000 prebivalcev.

ROVIGO, 19. — Izpraznjevanje Adrie, ki se je začelo danes zjutraj, se nadaljuje z nezmanjšano naglico, ker se je položaj tam poslabšal.

Danes so izpraznili Loreo, Donada, Rediniella, del Contarine in nekatere druge. Na področju Villadose je nova poplava otežkočila operacije za izpraznitev, ki se nadaljujejo tudi na področju Adria in Cavarzere.

Položaj v Rovigu se sicer počasi, vendar neprestano izboljšuje. Od treh vdorov, in sicer pri Adigettu in San Sistu, ki so prejšnji večer povzročili tako nagel porast vode, so tehniki in delavci tehničnega urada doslej že dva zajezili z velikim trudom. V celem bazenu pri Occhiobello zelo verjetno ne bo prišlo do nadaljnjega poslabšanja položaja, ker se je gladina reke višje od toku znižala pod višino, ki predstavlja nevarnost za poplavo. Okoli 150 metrov obsegajoči plaz pri Bergantini so delavci zajezili tako, da so tjakaj navozili velika drevesa in vsakovrstni material.

Vodja tehničnega urada iz Roviga pa je med drugim dejal, da se je položaj v Rovigu precej izboljšal. Najprej je omenil, da sta bila doslej s pomočjo vojaštva zamašena dva od treh nevarnih vdorov preko Padovih nasipov. V teku so tudi dela za zajezitev tretjega vdora. Prebivalstvo z velikim zaupanjem opazuje, kako tehniki nameščajo velike črpalke, s katerimi bodo črpali vodo iz okoli 40 hektarjev obsežnega poplavljenega ozemlja, na katerem sta bolnišnica in neka socialna ustanova.

Na osrednjem predelu Polesine so v zadnjih 24 urah zabeležili znižanje vode za okoli 30 cm. Ugotovili so, da se je v Villadose porušilo precej hiš in da so tudi druge nevarnosti zaradi vodnega toka.

Vreme se je v zadnjem času precej izboljšalo in omogočilo letalstvu, da je odločilno pomagalo pri reševanju ogroženega prebivalstva. Z ameriškim helikopterjem, ki vzdržuje vezo med Rovigom in Adrijo ter med Adrijo in Padovo, so pri vsaki vožnji spustili v ogrožene kraje po deset kvintalov živeža, obleke in drugih potrebščin. Vso nog so izpraznjevali Arquo, Coto, Ceregnano, Pentecchio in Villadose. Pri reševanju sodelujejo vojaki, gasilci in pogumni ribiči iz Coma in beneških lagun.

Nad Adrijo so se že večkrat pojavila letala, ki so se dvignila z letališča v Trevisu. S padali so spustili v Adrijo živež in obleko. Vendar se zdi, da niso vsa padla na zaželen kraj okoli glavnega trga in se je zato precej stvari izgubilo. V okrajih Cannareggio in Chiappana z nestrpnostjo pričakujejo živež. Higiensko stanje v mestu je zelo slabo.

Tudi iz Chiogge poročajo, da so v teku noči izboljšali rešilno pomoč. Z velikimi napori so se oddelki mornarice in ribiči uspeli izkrcati v Ponte Fornaci, Donada, Contarina in Resolina in rešiti ogroženo prebivalstvo. Precej prebivalcev teh vasi pa se je s plavanjem rešilo v Loreo, kjer so v velikem strahu preživeli okoli 50 ur.

Po podatkih notranjega ministrstva se je doslej iz Adrije izselilo okoli 2.000 oseb, med katerimi so vštetj tudi bolniki iz bolnišnice. Iz istih krogov pa javljajo, da so doslej iz poplavljenih krajev izpraznili 51.000 oseb in jih nastanili v pokrajinah Brescia, Como, Belluno, Padova, Modena, Treviso, Benetke, Cerona, Bologna, Ferrara, Firenze itd.

Od 165 tisoč hektarjev, kolikor obsega pokrajina Rovigo, jih je po sodbi izvedencev poplavljenih vsaj 100 tisoč. Od celotne površine pokrajine Rovigo je okoli 82 tisoč hektarjev orne zemlje, katere je vsaj 80 tisoč ha pod vodo.

Iz različnih krajev v Evropi prihajajo prvi odzivi na poziv Mednarodnega rdečega križa za pomoč poplavljencem. Iz Bonna poročajo, da bodo poslali številne črpalke za izpraznjevanje poplavljenih krajev. Medtem pa so v Milanu nabrali 97 milijonov lir, v Rimu 38 milijonov itd.

Zaradi ponovnega dežja in predvsem zaradi južnega vetra je morje ponovno zalilo spodnje predele Genove.

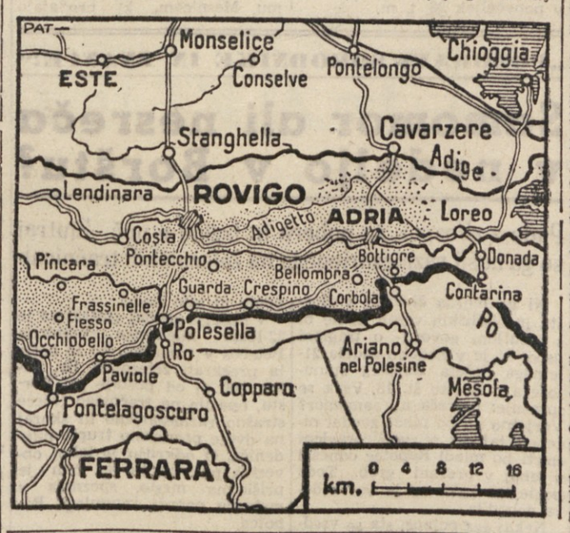

EDEN PRIKAZUJE V ZBORNICI zunanjo politiko konservativcev

Konservativna vlada se bo zavzemala za reševanje konkretnih, čeprav manjših vprašanj, namesto da bi se spuščala v splošne debate - Podpora jugoslovanski resoluciji glede sovjetske napadalne politike - Morrison obljublja podporo laburistov

LONDON, 19. — Zunanji minister Eden je danes začel razpravo v spodnji zbornici o zunanji politiki nove vlade. V svojem govoru je Eden izrazil zaskrbljenost nad govori Višinskega v Parizu ker so ti govori pokazali, da «je Višinski nedostopen za vsako mnenje, ki ni njegovo».

Dalje je Eden dejal: «V Parizu je jugoslovanski zunanji minister predložil resolucijo, ki priporoča, naj ZSSR in satelitske države obnovijo normalne odnose z Jugoslavijo v duhu Listine OZN. To je resolucija, ki se ji vsi pridružujemo. Če bi jo oni, ki so onstran železne zavese, sprejeli, bi že to samo dejstvo prispevalo k zmanjšanju napetosti v Evropi in v svetu».

Nadaljeval je, da je treba poskušati ustaviti porast mednarodne napetosti in jo po možnosti zmanjšati, da pa ne verjame, da bi to bilo mogoče kar čez noč. «Menim, da bi bilo najbolje, če bi lahko začeli razpravljati o določenem številu omejenih in točno določenih vprašanj in prišli do sporazuma med štirimi velikimi ali med kakršnim koli drugačnim številom držav, da se ta vprašanja rešujejo in da se išče možnost, da se vsaj eno med njimi reši. Iz tega malega začetka bi se lahko namenili proti širšemu področju, ki bi dajalo še več upanja. Vedno sem pripravljen sestati se s svojimi kolegi, toda ne zaradi splošnih diskusij in brezplodnih razpravljanj, temveč zato, da bi poskušali rešiti nekatera določena vprašanja, ki nas danes razdvajajo».

Glavne smernice angleške politike je Eden takole prikazal:

Anglija se bo trudila, da bi se Zahodna Nemčija čim bolj pridružila evropski skupnosti, tudi kar se tiče obrambne plati vprašanja.

Ni mogoče sprejeti takojšnjega prenehanja sovražnosti na Koreji, če nasprotna stranka ni pripravljena pristati na nadzorstvo nad premirjem in dati vnaprej garancije, da bodo vojni ujetniki izpuščeni ali zamenjani;

Anglija je «zaskrbljena zaradi poslabšanja gospodarskega položaja Perzije» in bo čim tesneje sodelovala z ZDA, da bi se našel način, da bi velika perzijska petrolejska industrija lahko spet polno delovala;

Velika Britanija nima druge izbire, kot da se trdno drži» na področju Sueškega prekopa. Eden je izrazil upanje, da se bo Egipt končno le prključil pogodb o obramb Srednjega vzhoda.

Izjavil je, da «nič ne bi bilo manj na mestu v tem trenutku», kot postavljati vprašanje sprejema pekinške Kitajske v OZN.

Za Edenom je govoril zunanji minister Herbert Morrison in objubil podporo laburistov glede glavnih vprašanj, ki jih je prikazal konservativni zunanji minister. Poudaril je, le da bi morala Anglija zagovarjati vključitev pekinške Kitajske v OZN.

Spopadi v Ismailiji med Angleži in Egipčani

KAIRO, 19. — Včeraj je prišlo v Ismailiji do spopada med angleškimi vojaki in egipčanskimi policijskimi silami. Pri streljanju so bili ubiti 4 angleški častniki in 4 ranjeni. Na egiptovski strani pa je bilo ubitih 6 častnikov in 3 civilisti.

Egiptovski ministrski svet se je nocoj nujno sestal in kakor poročajo, so baje sklenili pooblastiti policijo, da uporablja orožje kot odgovor na vsak napad proti njej ali prebivalstvu. Ministrski notranji minister je za včerajšnje dogodke v Ismailiji pripisal vso odgovornost Angležem. Izjavil je, da so britanske sile začele brez opozorila streljati proti policijski vojašnici. V Kairu so danes ponoči, takoj ko so zvedeli za incidente v Ismailiji, priredili protiangleške demonstracije. Tudi na področju Sueškega prekopa je prišlo do več incidentov.

Pred začasnim političnim odborom pritožba FLRJ proti sovjetskemu bloku

Glavni politični odbor je včeraj začel razpravo o razorožitvenem načrtu zahodnih držav, ki ga je obrazložil Acheson

PARIZ 19. — Politični odbor OZN je danes začel razpravo o prvi točki svojega dnevnega reda. Prvi je govoril ameriški zunanji minister Acheson, ki je predložil razorožitveni načrt treh zahodnih držav. Pri tem je poudaril, da mora pravi razorožitveni načrt obsegati vse države, ki imajo važne vojaške sile, ter mora predvidevati nadzorstvo, da pride do dejanskega znižanja oborožitve in do prepovedi atomskega orožja. Izrazil je razočaranje nad rezultati dela komisije za atomsko energijo in klasično orožje ter je povedal, da vsebuje zahodni načrt štiri glavne elemente: 1. mednarodni inventar in nadzorstvo oborožitve; 2. uravnovešeno znižanje oborožitve in oboroženih sil na določeno višino; 3. prepoved atomske bombe; 4. jamstva, da bodo države spoštovale podpisane dogovore.

Poudarjal je najprej važnost ugotovitve oborožitve, ki je ena najvažnejših točk razorožitvenega načrta. Pripomnil je, da se mora znižanje oborožitve izvesti pri vseh vrstah orožja in oboroženih sil, vštevši obmejne in carinske straže.

Nato je govornik izjavil, da je treba postopati po stopnjah glede objavljanja podatkov o oborožitvi in oboroženih silah. Začeti je treba z manj tajnimi stvarmi, katerih objava bi manj škodila varnosti držav; nekatere strani z atomskega področja bi lahko spadale v to stopnjo. Objavljanje se mora začeti pri surovinah in pri zmogljivosti industrijskih tovarn. V drugi stopnji pa bi prišlo v poštev atomsko orožje. Nato je Acheson poudarjal, da ne sme biti nobene omejitve pri sistemu nadzorstva.

Glede drugega elementa pa je izjavil, da se mora dogovor nanašati na vse oborožene sile vseh držav. Oborožene sile velikih držav bi se prilagodile potrebam obrambe, ne bi pa bile zadostne za napad. Treba je torej določiti jasno mejo in gostota prebivalstva je činitelj, ki ga bo treba upoštevati. Drugi činitelj za določitev te meje pa je vojaška industrijska proizvodnja. Prav tako bo treba vedeti, kako bodo oborožene sile uporabile najmanjšo količino dovoljenega orožja. Upoštevati bo torej treba tudi naravo oboroženih sil.

Govoreč o tretjem elementu načrta je Acheson vztrajal na dejanskem mednarodnem nadzorstvu, da se zajamči prepoved atomskega orožja. Tu je govoril o dosedanji politiki ZDA in Združenih narodov glede atomske energije in o vseh dosedanjih tozadevnih načrtih.

Za tem je govoril o potrebnih jamstvih, zato da bi države spoštovale podpisane dogovore. Inšpekcije je treba izvajati v vseh državah. Vztrajal je na tem, naj se ustanovi mednarodni stalni organizem za nadzorstvo in zahteval, naj se sprejme sistem objavljanja podatkov in verificiranja.

Na koncu je Acheson poudaril da se ta načrt ne bo mogel izvesti, dokler bo mednarodni položaj ostal tak kakršen je sedaj, in dokler se bo vojna na Koreji nadaljevala. «Če bo mednarodno ozračje prišlo do kritične točke — je pripomnil Acheson — bo vse nemogoče. Če pa se bo omililo bo postala razorožitev mogoča stvarnost. Gre za načrt, ki lahko očisti teren za ureditev sporov in za napredovanje na poti miru in sodelovanja».

Za Achesonom je govoril francoski predstavnik Moch, ki je podprl Achesonove predloge in seja je bila odložena na jutri zjutraj.

V krogih OZN se medtem govori, da skupina «manjših držav» sedaj razmišlja o načinu, kako naj bi se dosegel kompromis med sovjetskim in zahodnim načrtom za razorožitev. Trdi se, da se sedaj za zadevo zanimajo Indija, Izrael in Kanada. Njih načrt naj bi bil imenovati podkomisijo predstavnikov manjših in «nevtralnih» držav z nalogo, analizirati oba načrta in določiti skladne točke. Številni diplomatje manjših držav namreč poudarjajo, da je opaziti nekatere točke, o katerih je mogoče doseči sporazum. Ugotovili so, da se oba načrta strinjata o sledečih točkah: 1. prepoved atomskih bomb; 2. mednarodno nadzorstvo nad proizvajanjem atomskega orožja,; 3. svetovno štetje oborožitve in oboroženih sil; 4. sklenitev mednarodnega dogovora o oboroževanju in o atomskem orožju; 5. OZN naj skliče svetovno konferenco o razorožitvi.

Danes se je sestal tudi posebni politični odbor in izvolil za predsednika turškega predstavnika Selima Sarperja. Odbor je določil dokončni dnevni red, ki vsebuje: 1. ogrožanje politične neodvisnosti in ozemeljske neokrnjenosti Grčije; 2. jugoslovanska pritožba proti napadalnosti sovjetskega bloka; 3. zahodna zahteva za imenovanje komisije OZN v zvezi z nemškimi volitvami; 4. vprašanje Indijcev v Južni Afriki; 5. Palestina; 6. Libija.

Razpravljanje o Grčiji je načel sovjetski delegat Malik ki je prečital brzojavko o smrtnih obsodbah dvanajstih komunistov in predložil resolucijo z zahtevo, naj glavna skupščina posreduje proti tem repres

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR

OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, torek 20. novembra
Srečko, Vladiboj
Sonce vzide ob 7.10, zatone ob 16.31. Dolžina dneva 9.21. Luna vzide ob 22.16, zatone ob 12.34.
Jutri, sreda 21. novembra
Dar. D. M., Grmislav

Iskrena pomoč vseh Tržačanov poplavljencem

Poplave v severni Italiji še vedno ogražajo neštete vasi in celo mesta, na tisoče prebivalcev je ostalo brez strehe, zgubili so vse premoženje, celo število žrtev, ki jim vse reševalne ekspedicije niso mogle pomagati, narašča. Ta strahotna katastrofa je odjeknila po vsej Evropi. Organizacije Rdečega križa po raznih državah so ponudile svojo pomoč Italiji. Nesreča je osupnila tudi naše mesto, tembolj, ker neposredno meji na Italijo. Mestna občina je takoj organizirala akcijo, s katero naj tudi Tržačani priskočijo na pomoč poplavljencem. Tržaško prebivalstvo se je tudi takoj odzvalo, ne glede na narodnost, saj sočustvuje s ponesrečenci in jim želi pomagati, kakor je voljan pošten človek pomagati vsakomur v nesreči, pa naj bo to Italijan ali Jugoslovan, Argentinec ali Kitajec.

Da so Tržačani resnično globoko občutili nesrečo poplavljencev v Italiji, dokazuje že dejstvo, da so v nekaj dneh nabrali nad 5 milijonov lir poleg številnih darov v obleki, odeji itd.

Toda nikakor ni prav in niti okusno, da skušajo nekateri skrajni šovinisti celò tako katastrofalno nesrečo izrabiti v svoje politične iredentistične namene.

Ne bomo naštevali vseh primerov; omenimo naj le tisto, kar se dogaja n. pr. na Trgu Goldoni. Pa tudi nedeljski govor samega župana Bartolija ni bil brez iredentistične primesi.

No, tržaški Slovenci vemo prav dobro, da nesrečni poplavljenci v Italiji ne potrebujejo v svoji nesreči šovinističnih špekulacij. Zato bomo po svojih močeh še nadalje prispevali pri nabiralni akciji, kakor smo prispevali vse te dni. Zato bo naš dnevnik še nadalje poročal o njenem poteku in dajal spodbudo za njen čim boljši uspeh.

Tako je v Trstu...

V ponedeljek 12. t. m. se je pripetila našemu sotrudniku Albinu Bubniču na cestnem križišču na Opčinah, prometna nesreča. Vozil je svojo «Vespo» in podrl ga je avto, ki je last «THE LUTHERAN WORLD FEDERATION» (Svetovna zveza luterancev). Avto je šofiral NEMEC Grundt Hans; poznica v avtomobilu je bila ŠVEDINJA Tengstrand Margherette. Prometni stražnik na križišču je bil ITALIJAN iz južne Italije. Nezavestnega Bubniča sta naložila na svoj «jeep» dva AMERIKANCA.

Dopis iz Ricmanj

Vzgajajo janičarje

Nij ga v naši vasi, ki ne bi poznal pobožnosti ženice K., ki se obenem tudi malo preveč zanima za «svojega bližnjega», toda ne iz krščanske «ljubezni».

Če pa ji je res toliko do pobožnosti in če ima toliko časa na razpolago, naj raje vpraša svojo poročeno hčer, kako je z njej predobro znano četrto božjo zapovedjo, ki se glasi: Spoštuj očeta in mater! Spoštovanje očeta in matere pa seveda pomeni tudi spoštovanje materinega jezika.

Ali je mar spoštovanje materine besede, če pošilja njena hči oba svoja otroka v italijanski otroški vrtec — potujčevalnico? Slovenska otroka torej obiskujeta italijanski zavod, ki naj bi jima že v mladih letih odtujil materino govorico in ju prej ali slej spravil tako daleč, da bi se sramovala lastnega rodu. Kratko in malo to naj bi bila zopet dva slovenska janičarja. Tu ne bo pomagal noben izgovor otrokove babice (none), ker namen italijanskih potujčevalnic je vedno bil, odtujiti otroke našega rodu njihove mu materinemu jeziku, kar nam najbolje dokazuje petindvajsetletno izkustvo iz časov fašistične Italije.

Pri tem hočemo poudariti, da nimamo nič proti pobožnosti te žene. Smo pa proti hlapčevanju s pošiljanjem slovenskih otrok v potujčevalnice, ko imamo vendar na razpolago slovenske šole. Ali mar za ta dva otroka nimamo slovenskih vzgojiteljev, ki bi bili vredni zaupanja njune matere, da bi ju vzgajali v njunem materinem jeziku? Ali je mar slovenski otroški vrtec res tako tesen, da ne more sprejeti otrok te matere?

Tu se najbolje nudi prilika, da se dokaže spoštovanje četrte božje zapovedi in toliko poudarjena narodna zavednost babice teh otrok, v katero upravičeno dvomimo. Noben izgovor ne bo pobil dejstva, da ta korak vodi k zatajevanju narodne pripadnosti in da pomeni popolno brezbrižnost do obstoja naših, tako težko priborjenih šolskih ustanov.

Spisal sem te vrstice trdno prepričan, da so z menoj istega mišljenja vsi zavedni Slovenci, ne glede na njihovo politično pripadnost.

Z OKRAJNE SKUPŠČINE OF V NABREŽINI

Ne pozabimo, da smo na nevarnem mejniku da moramo vedno budno stati na straži

V nedeljo dopoldne je bila v dvorani Kulturnega doma «Igo Gruden» v Nabrežini okrajna skupščina OF, katere se je udeležil kot zastopnik glavnega odbora OF, organizacijski tajnik tov. Bole. Skupščino je otvoril tov. Janko Furlan, ki je podal tudi politično-gospodarsko poročilo.

V uvodu je dejal, da je že naš obstoj na tej skopi in izčrpani zemlji dokaz naše trdoživosti, saj dobita naš kmet in delavec za svoje naporno delo le malo nagrade. Ugotoviti namreč moramo, da nismo gospodarsko trdni, kar ni nikakor v prid našemu življu.

Za nabrežinski okraj sta predvsem važna kamnoseška industrija in kmetijstvo. Ta industrija je svojčas štela 20 podjetij, ki so dajale delo okoli 3.000 delavcem. Sedaj pa je le še sedem povečini tujih podjetij, ki zaposlujejo le okoli 160 delavcev. Zaradi tega morajo ljudje iskati zaslužka drugod.

Za naš gospodarski obstoj pa je prav take važnosti, če ne morda še večje, vprašanje kmetijstva. Položaj kmetijstva ni rožnat, kmečka gospodarstva razpadajo in se krčijo, ker daje zemlja vedno manj zaslužka in morajo kmečki sinovi s trebuhom za kruhom. To nas navdaja z veliko zaskrbljenostjo. Če zgubimo zemljo, ne bomo le ob prvi produkcijski vir, temveč tudi ob glavni branik slovenstva na teh izpostavljenih tleh, saj je nabrežinska občina na skrajnem zapadu naše narodnostne meje STO.

Vzrokov za propadanje kmetijstva je več. Zemlja ni rodovitna, je razmeroma močno obljudena, pridelki se le slabo vnovčujejo, in zelo velika je strokovna zaostalost, saj obdelujejo zemljo tako, kakor smo jo pred kakimi 50 leti. Oblast pa ne posveča kmetijstvu prave pažnje in ga ne podpira.

Nato je tov. Furlan obravnaval politični položaj v okraju in dejal, da se kominformisti odkrito vežejo z italijanskimi šovinisti. Toda kominformistične vrste se krčijo, ker njihovi pristaši vedno bolj spoznavajo, kam jih vodi kominformovska politika. S skupino SDZ smo skušali doseči sporazum za enoten nastop na volitvah, ta kar so pokazali pristaši te skupine mnogo razumevanja in odobravanja. Le vodstvo je krivo, da ni do sporazuma prišlo. Toda za enoten nastop moramo vedno težiti, ker moramo imeti vedno pred očmi samo eno: ogrožanje našega narodnostnega obstoja na tem koščku slovenske zemlje.

Občinski upravi bomo morali v bodoče posvečati več pažnje in naše zastopnike v občinskem svetu boli podpreti. Tudi pri bodočih volitvah morajo biti izvoljeni v občinsko upravo možje, ki bodo odločno zagovarjali naše gospodarske in nacionalne interese.

Vsi pojavi nas stalno opozarjajo, da imamo v nabrežinskem okraju opraviti z vedno bolj zariženim sovražnikom našega naroda, ki ogroža naš obstoj. Zato mora biti naše geslo: enotnost in samopomoč. Zato tudi ne smemo zanemarjati naše mladine, ki jo moramo pritegniti h kulturnemu in prosvetnemu delu. OF mora posvečati odslej še več pažnje kmečkim problemom in v ta namen naj se ustanovi poseben iniciativni odbor z nalogo, da bo proučeval naša kmečka vprašanja. OF mora postati usmerjevalec vse gospodarske, politične in kulturne dejavnosti. Ne pozabimo, da smo ob nevarnem mejniku, kjer moramo biti vedno na straži.

Tov. Legiša je nato podal organizacijsko poročilo. Število članstva OF se je močno okrepilo. Poleg okrajnega odbora delujejo 4 krajevni odbori in 1 sektorski odbor. Delujejo tri prosvetna društva s 180 člani, 2 pevska zbora štejeta nad 150 pevcev in pevk, v 3 športna društva je vključenih 80 članov. Poleg tega delujejo še enotni razredni sindikati, ASIZZ, ZPP in mladina. Ob lanski novoletni jelki je bilo obdarovanih nad 600 otrok, v kolonije jih je šlo 71. Razstave OF je obiskalo nad 2000 ljudi. Enako število se jih je udeležilo izletov v Jugoslavijo. Med prosvetnimi uspehi je otvoritev kulturnega doma «Igo Gruden», med političnimi pa okrajni tabor OF.

Po poročilih se je razvila živahna diskusija. Tov. dr. Ferluga je govoril o vprašanju jusarskih zemljišč in poudaril, da je zemljiška posest glavna ovira proti naseljevanju tujcev. Opozoril je na obalni pas, kjer bi tujci radi odkupili zemljo od naših kmetov ter s tem poltalijančili obalo. Pri tem je še omenil konkretni primer jusarskih zemljišč, ki se dajo spremeniti v travnike. Za ta zemljišča je treba plačati le majhno pristojbino za prepis, pa lahko pridejo v osebno last jusarjev.

O vprašanju jusarjev je spregovoril še občinski svetovalec tov. Pertot. Ivanka Pertot je spregovorila o dijaških problemih in nakazala, kako bi bilo mogoče doseči tesnejšo povezavo med dijaštvom. Tov. Colja je spregovoril o splošnih vprašanjih OF in poudaril, da je nabrežinski okraj vedno bolj narodnostno ogrožen. Od 4683 prebivalcev je 1230 prebivalcev italijanske narodnosti. Od leta 1945, ko je bilo samo okoli 500 Italijanov, se je doselilo v občino 730 novih ljudi. Tov. Doljak je omenil, da se namerava izseliti iz Mavhinj v Kanado 8 mladincev, kar pomeni da se po eni strani tujci naseljujejo, domačini pa odhajajo. To nam je seveda v škodo. Tov. Terčon je dejal, da je treba oživiti delovanje razrednih sindikatov.

Končno so izvolili novi okrajni odbor OF, ki se bo prihodnjo soboto sestal in formuliral sklepe nedeljske skupščine ter izbral iz svoje srede izvršni odbor.

PRVO LETOŠNJE PREDAVANJE NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

Predavanje univ. prof. dr. F. Steleta o srednjeveški upodabljajoči umetnosti

Snoči ob 20.30 uri je bilo v «Gregorčičevi dvorani» v prostorih SHPZ v Ul. Roma pod okriljem Narodne in študijske knjižnice predavanje univerzitetnega profesorja dr. Frana Steleta o «Slovenski umetnosti v srednjem veku». Predavanja se je udeležilo veliko število občinstva.

V uvodu je tov. dr. Bartol povedal, da je to prvo predavanje v ciklu znanstvenih in umetnostnih predavanj, ki jih bo organizirala Narodna in študijska knjižnica. Prvi ciklus bo obsegal umetnostno zgodovinska predavanja, sledila bodo predavanja iz glasbe, književnosti, splošne zgodovine in geografije. Tov. Bartol je poudaril, da bodo ta predavanja izpolnila vrzel, ki jo je pomenila za nas 25-letna doba italijanske okupacije, ko smo bili odrezani od našega kulturnega središča.

Nato je prof. Stelè imel zelo zanimivo predavanje o srednjeveški upodabljajoči umetnosti pri nas, ki je bilo kljub svoji zgoščenosti pravi užitek za vse ljubitelje umetnosti. Po predavanju je sledil prikaz slik najznačilnejših umetnin, ki so se ohranile v Sloveniji iz srednjega veka. Profesor Stelè je vse te slike nazorno pojasnil in opozoril na razne sloge, prvine in odtenke.

Na koncu je še poudaril, da tudi srednjeveška umetnost dokazuje povezanost Slovencev v Primorju z njihovim jedrom in dokazuje hkrati, da je središče močneje vplivalo na obrobne kraje, to je na Primorsko, kakor so vplivali nanjo njeni furlanski sosedje. Vpliv slovenske umetnosti je segal prav do Trsta, v Brda in celo Beneško Slovenijo, o čemer pričajo razne ohranjene umetnine.

SEJA NABREŽINSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Ustanovljen je skupen odbor za pomoč poplavljencem

Snoči je bila v Nabrežini seja občinskega sveta. Na seji so najprej razpravljali o pomoči poplavljencem v Italiji. O tem je najprej soregovorili župan, nato pa Ado Slavec, ki je predlagal, naj bi vsi oni, ki morejo, sprejeli tudi za daljšo dobo otroke poplavljencev. Nato pe je še predlagal komisijo vseh štirih skupin, ki naj bi koordinirala vse delo pri nabiranju pomoči poplavljencem ter bi ugotovila, koliko otrok bi lahko sprejeli v vsej občini. S tem predlogom so se strinjali vsi. Ljudsko fronto bo v komisiji predstavljal tov. Skrk. Danes bo že začela z delom. Nabrežinski občinski svet je pokazal s tem solidarnost vseh prebivalcev občine z ljudmi, ki jih je doletela tako huda nesreča. Občina sama bo med drugim dala na razpolago tudi vsa vozila za prevoz nabranih predmetov.

Nato je svetnik Slavec predlagal še protestno resolucijo, ki naj bi jo poslali ZVU v zvezi z nameravanim zvišanjem najemnin, o katerem bodo sedaj razpravljali v rimskem parlamentu in katerega bodo najbrž kot vse podobne ukrepe raztegnili tudi na STO. Tov. Skrk je v imenu svoje skupine izjavil, da se v načelu in bistveno strinja s tem, da se zahteva zapora nad povišanjem najemnin pristavil pa je, da ni treba omeniti v resoluciji italijanskega parlamenta, s katerim nimamo mi tu kaj opraviti. Zahtevati je treba pač, da se najemnine ne zvišajo ne glede na to, kaj bodo sklenili v Italiji. S predlogom, da se ne smejo zvišati najemnine, so se strinjali vsi svetovalci.

Končno je ing. Sorli podrobno naštel vsa dela, ki jih misli jo napraviti s 3 milijoni lir, ki jih bo dobila občina od ZVU za zimska dela, to se pravi za omilenje brezposelnosti. K tej vsoti je treba prišteti še 1.000.000 lir za dela na trgu pred poštajo na križišču (Bivio). Tako bodo v Nabrežini očistili vodnjak, javni vrt, igrišče za otroke itd. Mala popravljalna dela bodo izvršili v vseh vaseh. Največ bodo potrošili za odstranitev treh barak pri Devinu, ki jih bodo morali nato ponovno postaviti drugod. O vseh teh delih bomo podrobneje poročali, ko se bodo o njih razpravljali na prihodnji seji v ponedeljek 26. t. m.

OBČNI ZBOR ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV ERS

Povezava prosvetnih delavcev s sindikalno organizacijo

porok za uspešno delovanje na kulturnem, prosvetnem in vzgojnem področju

Ustanovitev socialnega fonda - izraz čuta solidarnosti in tovarištva med prosvetnimi delavci

V nedeljo zjutraj je bil na novem sedežu SHPZ v Ul. Roma št. 15 redni letni občni zbor Zveze prosvetnih delavcev Enotnih razrednih sindikatov. Občni zbor je vodil predsednik glavnega odbora Zveze tov. prof. Umek, ki je najprej prečital dnevni red, katerega so vsi navzoči odobrili. Dnevni red je obsegal sledeče točke: 1. otvoritev; 2. čitanje zapisnika zadnje skupščine; 3. poročilo predsednika in tajnika; 4. poročilo načelnikov posameznih odsekov; 5. diskusija k poročilom; 6. poročilo nadzornega odbora z razrešnico odboru; 7. predlogi in sklepi; 8. razno; 9. volitve.

Po uvodnih besedah je predsednik glavnega odbora tov. prof. Umek podal poročilo, v katerem je orisal delo in pomen Zveze prosvetnih delavcev od zadnjega občnega zbora do danes ter poudaril, da je bilo delo glavnega odbora precej otežkočeno prav zaradi tega, ker ni razpolagal s primernimi prostori, kjer bi se članstvo lahko shajalo ter utrdilo medsebojne stike. Toda sedaj imajo tudi prosvetni delavci svoj sedež, in sicer v prostorih SHPZ, ki bo moral odslej naprej postati res središče vsega sindikalnega življenja in delovanja omenjene Zveze. Čim večja bo povezanost članstva z glavnim odborom zveze, tem večji bodo uspehi, ki jih bo lahko ta prispeval k borbi vsega našega učiteljstva za pravice in nemoten obstoj slovenskega šolstva na našem ozemlju. Prav zaradi pomanjkanja primernega sedeža ter s tem v zvezi nepopolne povezave prosvetnega delavstva z glavnim odborom, ni bilo mogoče rešiti vseh nalog ki so si jih člani zadali na zadnjem občnem zboru. Predvsem ni bilo rešeno vprašanje stalnosti naših šol in našega učiteljstva, ki je v tem trenutku najvažnejše. Tudi za rešitev tega važnega problema bo potrebna večja povezanost vsega članstva z glavnim odborom, ki bo ob njegovi pomoči prav gotovo tudi na tem področju uspel. Vse delo, ki ga bodo člani stupno z glavnim odborom opravili, bo koristilo tudi koordinacijskemu odboru, ki je že v tej poslovni dobi stopil v novo fazo. Na zadnjem sestanku 13. t. m. se je namreč koordinacijski odbor razširil na 6. članov ter postal je posvetovalnega organa tudi organ, ki lahko sklepa. V pretekli poslovni dobi je že prišel do izraza, ko je napovedal splošno stavko profesorjev ter jo tudi izvedel. Ob koordiniranem delu vseh prosvetnih delavcev na naših tleh, se bo polagoma vzbudilo zaupanje v Zvezo tudi med drugimi, do sedaj nasprotnimi stanovskimi organizacijami, kar bo začetek za bodočo enotno stanovsko organizacijo ki bo združevala članstvo ne glede na njego versko in politično pripadnost.

Njegovemu poročilu, ki so ga vsi člani z odobravanjem potrdili, je sledilo poročilo tajnice glavnega odbora tov. Pahor Marije, ki je obsegalo predvsem pregled o že izvršenem delu, obenem pa tudi nekaj misli in nasvetov, kako naj bi se sindikalno delo poglobilo, da bi bila Zveza prosvetnih delavcev kos nalogam, katere bo treba čimprej rešiti. Predvsem je orisala delo posameznih odsekov, izmed katerih si je organizacijski odsek zadal nalogo okrepiti Zvezo samo. Njegova naloga je bila skrbeti za razne družabne prireditve, izlete, oglede razstav ter za čim tesnejšo povezanost članstva sploh. Tudi pravni odsek je bil aktiven ter je na sejah ki jih je imel proučeval vprašanja, ki se tičejo predvsem ureditve službenega položaja učiteljstva. Koristno in pozitivno je bilo tudi delo pedagoškega odseka, ki ima lepo urejeno knjižnico, kateri pa še primanjkuje veliko knjig za sistematsko izpopolnitev. Dobro so uspeli predvsem diskusijski večeri, ki jih je omenjeni odsek organiziral in na katerih so razpravljali o raznih pedagoških problemih. Zelo živahni so bili stiki našega učiteljstva s sindikatom prosvetnih delavcev Istrskega okrožja, kot tudi z ostalimi zamejskimi Slovenci ter predvsem s prosvetnimi sindikati Jugoslavije.

Sledila so poročila načelnikov posameznih odsedkov. Poročilo organizacijskega odseka je podal tov. Gerdol, poročilo pravnega odseka tov. dr. Perhavc, poročilo odseka za izvenšolsko delo tov. Jereb Milan, poročilo podružnice SNG pa tov. Nakrst. V diskusiji o posameznih poročilih je tov. Umek prečital kratko poročilo o poteku kongresa prosvetnih delavcev v Beogradu, katerega sta se udeležila tudi predstavnika Zveze prosvetnih delavcev iz Trsta.

Občni zbor je nato v kratkih besedah pozdravil predstavnik glavnega odbora Zveze Enotnih razrednih sindikatov STO tov. Lipovec-Tine, ki je želel prosvetnim delavcem še nadaljnjih uspehov.

Po poročilu nadzornega odbora je bila sprejeta razrešnica glavnemu odboru.

Po živahni diskusiji so člani sklenili ustanoviti socialni fond, v katerega bodo plačevali vsak mesec določen znesek in ki bo na razpolago vsem članom prosvetnega sindikata, ki bi bili iz bolezenskih, ali drugih tehtnih razlogov v težki denarni stiski. Posebno pomoč bodo nudili vsi prosvetni delavci tistim članom, ki bi, brez lastne krivde izgubili zaposlitev. Ta sklep kaže veliko razumevanje članstva za vse težave, v katerih se danes nahaja zaradi težkega gospodarskega položaja tudi prosvetno delavstvo ter njihovo pripravljenost, da mu s svojimi prispevki priskočijo na pomoč.

Občni zbor so zaključile volitve novega glavnega odbora Zveze prosvetnih delavcev ERS. Člani glavnega odbora so:

Prof. Umek Jože, dr. Perhavc Rudolf, Gerdol Janko, Kosmina Duša, Jereb Milan, Pavletič Julij, prof. Babič Jožko, Culot Ivan, Kalan Ana in dr. Zubalič Leopold.

Člani nadzornega odbora so: Nakrst Rado, Boštjančič Karel, Lukeš Jožko. Člani razsodišča pa: Sancin Modest, prof. Penko Tone in dr. Furlan Branko.

Nekaj podatkov o zdravju Tržačanov v preteklem oktobru

V oktobru je bil zdravstveni položaj v tržaški občini precej zadovoljiv. Rodilo se je 221 živih in sedem mrtvih otrok, porok je bilo 252, umrlo pa je 256 ljudi. Med nalezljivimi boleznimi je bilo tudi 16 primerov davice, 44 primerov škrlatinke, 13 primerov ošpic, 5 primerov oslovskega kašlja ter trije primeri policmelit.

Povprečna dnevna potrošnja vode je znašala 83.858 kub. m. Pregledali so drugi rokav Timava, da se prepričajo, ali je voda uporabna, da tako povečajo količino vode iz štivanskega vodovoda.

Bilo je tudi 947 pregledov zemljišč in stavb, pri čemer so ugotovili številne nerednosti in pomanjkljivosti, kakor vlažna stanovanja, pokvarjene strehe, pomanjkanje popravil, neredne dimnike, slabe greznice in druge odtočne cevi, umazana stanovanja z mrčesom itd. Zdravstveni nadzorniki so nap avili tudi 10 pregledov pri najemodajalcih, 273 pregledov trgovskih prostorov, 139 prostorov raznih industrij itd.

Komisariat za higieno je poskrbel za pregled 6533 obratov, pri čemer je ugotovil nerednosti v 2078 primerih, izrekel opomine in kaznoval neke primere z globami.

V kemijskem odseku pokrajinskega laboratorija za higieno in profilakso so pregledali 873 vzorcev. Pri mleku 10,6 odstotka ni ustrezalo predpisom, pri kruhu 26 odstotkov, pri slaščicah 10 odstotkov. Zanimivo je, da so ugotovili pri petih vzorcih vina da je bilo «krščeno», kar je končno spričo običajev gostilničarjev še nekam nizka številka; ugotovili so tudi več primerov, ko so hrenovke pobarvali z umetnimi barvami iz katrana.

Na trgu na debelo, na okrajnih trgih in v prodajalnah sadnja in zelenjave so zaplenili ali pa med drugim prepovedali prodajo tudi naslednjih količin blaga: salam 3.45 kg, kumaric in buč 1450 kg, sira 12 kg, svežega sadja 4607 kg, svežih gob 140 kg, zelenjave 4954 kg, svežih rib 14 kg itd. Pregledali so 6350 kg svežih gob.

Šolski zdravniki so pregledali 554 učilnic in skupno 9023 dijakov, učencev in dece v otroških vrtcih 23 učencev so odstranili iz šol zaradi nalezljivih bolezni, za 63 učencev so predlagali, naj jih pošljejo v klimatske kolonije.

Občinski zdravniki so opravili 9311 ambulantnih pregledov, 242 pregledov na domu in 171 pregledov so opravili specialisti; pregledov uporkojencev je bilo 2922. Zdravniške pomočnice pa so nudile pomoč v 8443 primerih v ambulantah, in 897 primerih na domu.

Bodoči zakonci so se okoristili s posvetovanjem v predzakonskih posvetovalnicah v 26 primerih, kar je pr vzpravno malo, če pomislimo, kako važno je zdravje za rodbinsko «srečo».

Živinozdravniški odsek je pregledal 34.427 glav zaklane živine ki so jo uvozili od zunaj, ter 1606 glav živine, ki so jo zaklali v občinski klavnici, pri zasebnih mesarjih na podeželju in pri zasebnikih na domu. Mesnicam, ki prodajajo drugovrstno meso, so dodelili 29 glav živine. V glavni ribarnici so pregledali 204.545 kg rib, 55.540 kg mehkužcev in 17.790 kg raznih vrst morskih rakov in pajkov. Skupno so zaplenili 240 kg rib.

Končno naj še povemo, da so psi ugriznili 62 ljudi, od katerih so jih 20 predhodno zdravili proti pasji steklini.

Na pobudo kroga tržaških Slovenk bo imela Narodna in študijska knjižnica dne 22. novembra 1951 ob 20.30 v Ulici Roma 15, II. levo

DRUGI LITERARNI VEČER

O pisateljici Zofki Kveder Demetrovič bo govorila univerzitetna profesorica dr. Marja Boršnikova namesto dr. prof. Lore Kernčeve, ki je službeno zadržana.

Iz izbora del pisateljice Zofke Kveder Demetrovič bodo recitirali člani Slovenskega narodnega gledališča v Trstu.

Vabila se dobe v Narodni in študijski knjižnici.

OF

IV. okraj OF Skedenj priredi dvodnevni izlet v Sv. Lucijo in Tolmin 8. in 9. decembra. Vpisovanje na sedežu v Skednju in pri tov. Pregarcu na Kolonkovcu vsak dan od 17. do 21. ure do vključno 28. novembra.

Okrajni odbor OF iz Nabrežine obvešča izletnike iz okraja Zgonik, ki so se prijavili za izlet v Komen dne 25. t. m., da je izlet iz tehničnih razlogov preložen na 2. decembra. Vpisovanje za izletnike iz Zgonika in Gabrovca v gostilni Guštin v Zgoniku, za izletnike iz Saleža pa pri Miliču št. 37. Vpisovanje se zaključi 23. novembra.

Danes 20. novembra ob 20. uri bo seja širšega odbora OF IV. okraja. Priporočamo točnost!

OKRAJNA SKUPSCINA ZA II. OKRAJ

V četrtek 22. novembra ob 20. uri bo na stadionu «Prvi maj» pri Sv. Ivanu skupščina OF za II. okraj.

Dnevni red: politično-organizacijsko poročilo okrajnega odbora, diskusija, izvolitev okrajnega odbora OF.

PARTIZANSKA ZVEZA

IV. okraj, sekcija partizanov STO Skedenj organizira za 9. decembra izlet za člane in simpatizerje v Gabrovico pri Črnem kalu v Istri. Vpisovanje na sedežu v Skednju vsak dan od 17. do 21. ure do vključno 28. novembra.

ODBOR ZA NOVOLETNO JELKO

Podporno društvo STO priredi skupno z odborom za novoletno jelko za I. okraj v sredo 21. novembra ob 20. uri v Ul. R. Manna 29 za člane prosvetnih društev in množičnih organizacij I. okraja kinopredstavo z dokumentarnimi filmi.

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «Vojka Šmuc» bo imelo svojo redno odborovo sejo v sredo 21. t. m. ob 20. v Ul. Ruggero Manna 29.

DAROVI IN PRISPEVKI

Na predstavi lutkovnega gledališča, ki je bila preteklo nedeljo v Barkovljah, so barkovljanski pioniri nabrali 950 lir za Kulturni dom. Za kulturni dom sta darovala tudi Lucija Spanger 500 in S. Jenko 800 lir.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje
pripravlja mladinsko igro

Desetnica Alenčica

Premiera bo v SOBOTO 24. t. m. ob 20, ponovitev v NEDELJO 25. t. m. dopoldne ob 10 v AVDITORIJU.

V NEDELJO 25. t. m. ob 18. ponovitev Kreževe drame

Gospoda Glembajevi

Predstava je namenjena predvsem prebivalcem okoliških vasi.

Gledališče Verdi

V četrtek bo v gledališču Verdi otvoritvena predstava letošnje operne sezone s Puccinijevo «Turandot».

Opero, v kateri bo nastopila slavna jugoslovanska pevka Dragica Martinis, bo vodil Antonino Votto. Nastopili bodo še: Ken Neate, Rosetta Noli, Marco Stefanoni, Fernando Lidonni, Vladimiro Lozzi, Raimondo Botteghelli, Eno Mucchiutti in drugi. Zborno petje je naštudiral Adolfo Fanfani, režiral je Livio Luzzato, koreografka Annita Bronzi.

Razprodaja vstopnic se nadaljuje pri gledališki blagajni.

KONCERT V KORIST POPLAVLJENCEM

V soboto bo koncert, katerega čisti dobiček bo namenjen italijanskim poplavljencem. Na koncertu bodo sodelovali Dragica Martinis, Rosetta Noli, Ken Neate, Marco Stefanon, zbor gledališča Verdi in tržaški filharmonični orkester. Koncert bo vodil Antonino Votto, ki bo zaigral na klavir še Griegov «Koncert v A-duru». Na programu bo Mascagni, Puccini, Ponchielli, Verdi, Rossini in Grieg.

ERS

Tajništvo Zveze prosvetnih delavcev sklicuje za četrtek dne 22. novembra ob 17.30 uri redno sejo na svojem sedežu. Za člane starega in novega odbora je seja obvezna.

Fantje in dekleta iz Borštu izrekajo družini tragično preminulega Jožeta Rapotca iskreno sožalje.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 18. in 19. novembra 1951 se je rodilo v Trstu 7 otrok, porok je bilo 6 in umrlo je 10 oseb.

Civilne poroke: šofer Ermanno Glessi in gospodinja Silva Bardi, šofer Giovanni Girotto in uradnica Raffaela Masi, rudar Karl Hornbostel in gospodinja Carolina Mayer.

Cerkvene poroke: uradnik Arturo Arnoldi in delavka Luciana Laghi, uradnik Lucio Salvaneschi in uradnica Margherita Stenta, študent Renzo Cescon in uradnica Alda Murani.

Umrli so: 73-letni Vittorio Del Rugo, 44-letni Umberto Caccamo, 69-letni Antonio Balbi, 69-letni Michele Marolla, 49-letna Giuseppina Kaucich, 52-letna Marija Totaro por. Casulli, 61-letni Carlo Trampuž, 77-letna Amalia Dreossi, 65-letni Dario Sevieri in 75-letni Antonio Gomiselli.

MALI OGLASI

ZAKONSKI PAR ISCE SOBO po možnosti prazno in v centru. Naslov na upravi lista.

PLACAM DOBRO NAJEMNINO za majhno neodvisno stanovanje. Naslov na upravi lista.

OPREMLJENO SOBO oddam boljšemu gospodu v mestu. Naslov na upravi lista.

ADRIA-EXPRESS
organizira 2. decembra IZLET Z VLAKOM v
Divačo in Škocjan
po zelo ugodni ceni.
Vpisovanje do 24. novembra pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5.

ADRIA-EXPRESS
DVODNEVNI IZLET 8. in 9. decembra
v Rovinj Komen Opatje selo Štanjel Dornberg Rihemberk Roč in Dragučo
Vpisovanje do 24. novembra pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5.

ENODNEVNI IZLET 9. decembra
v Materijo
Vpisovanje do 24. novembra pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5.

„POZDRAVI SORODNIKE IN ZNANCE!"

Samomor ali nesreča v nedeljo v Borštu?

Pade z «Vespe», se pobere in izgine v noč - Zjutraj so ga našli razmesarjenega na železniških tračnicah

Ni ga morda človeka v Borštu in okoliških vaseh ki ne bi s sočutjem govoril o tragični usodi ki je v nedeljo zadela 21-letnega Jožeta Rapotca stanujočega v Borštu št. 18. Vsak se sprašuje: nesreča ali samomor? Verjetno ne bo nihče zvedel ničesar; tajnost o svoji tragični smrti bo mladi Rapotec odnesel s seboj v prerani grob. Toda poglejmo kako se je vsa zadeva dogodila.

Nekaj čez polnoči sta se vsedla na «Vespo» Rapotec in njegov prijatelj ter sovaščan 21-letni Albert Barači. Iz Ricmanj, kjer sta se nekaj časa ustavila sta hotela že zaradi pozne ure oditi domov. S svojim vozilom sta hitro puščala za seboj gladko cesto in zavila proti Boljuncu. Ko pa sta prišla skoraj do vasi je Rapotec, ki je vozil «Vespo», verjetno izgubil kontrolo nad vozilom, tako da je to zašlo na levo stran ceste in udarilo v obcestni kamen. Oba potnika sta se zaradi sunka zavrnila na tla, vendar sta le nekoliko popraskana takoj vstala. Oba sta se seveda pošteno prestrašila in nista mogla bo besed. Prvi se je zavedel Rapotec, ki je svojega tovariša naprosil, naj ga nekoliko počaka, češ, da gre po pomoč. Ta ga je sicer začudeno pogledal, vendar ni ničesar dejal. Ko je Rapotec naredil nekaj korakov, se je obrnil in rekel Baračiju, naj pozdravi sorodnike ter vse znance, nakar je izginil v noč. Možno je, da Barači ni dobro razumel prijateljevih besed ter je samo gledal v smer, kamor je izginil Rapotec. Iz premišljevanja ga je tedaj premotila luč avtomobila finančnih agentov, ki je tedaj zavozil mimo. Agenti so, čim so zagledali prevrnjeno vozilo, avto ustavili in Baračija vprašali, kaj se je zgodilo in če rabi pomoč. Ta jim je vse natančno povedal, nakar so agenti obdrzeli in stvar javili tamkajšnji policiji, ki je v spremstvu Rapotčevih sorodnikov takoj začela iskati po okolici. Vse je bilo zaman. O Rapotcu ni bilo sledu.

V nedeljo zgodaj zjutraj pa je 22-letna mlekarica Viktorija Petaros v trenutku, ko je hotela prečkrati železniški tir, kakih 300 m od postaje pri Borštu, opazila na tračničah ležeče strašno razmesarjeno in skoraj na dvoje prerezano truplo mladeniča. O odkritju je takoj obvestila policijo, ki je, čim je prišla na mesto, spoznala v mrtvecu ponoči izginulega Rapotca.

Samomor ali nesreča? Tudi policija, ki je takoj uvedla preiskavo, ni mogla nič točnega gotoviti. Možno je, da je fant pri padcu udaril z glavo ob tla in ostal v omotici. V podzavesti je blodil skozi noč in končno padel sredi tračnic, kjer je obležal. Zjutraj, približno ob 6.17 pa je privozil iz Sv. Elije vlak, ki je fanta povozil. Usoda je hotela, da je ležala tedaj nad okolico gosta megla, ki je vlakovodji ovirala pogled na progo. Če bi te ne bilo, ali bi vlakovodja opazil truplo in pravočasno ustavil? Verjetno da. Možno pa je tudi, da je Rapotec šel prostovoljno v smrt. Njegovo zadnje besede prijatelju, naj pozdravi sorodnike in vse znance to potrjujejo. Iz kakšnega razloga je šel mladenič, ki je bil znan kot pošten, delaven in miren v smrt? Težko, da bomo kdaj zvedeli, čeprav je policija še vedno na delu, da reši to zagonetko.

IZPRED SODISCA

Obnovitev procesa proti napadalcu iz l. 1943

**10.2.1943. leta je Arduino Moimas skupno z drugimi škvadristi napadel in razdejal gostilno Mirka Subana. Takrat je imel Moimas in tovariši krit hrbet, ker so dejanja izvrševali pod krinko borbe proti antifašistom. Toda časi, ko je bilo fašistom dovoljeno napadati in razbijati lokale in gostilne svojih političnih nasprotnikov, so minili. Tako je prišel 18. aprila 1950. leta ta roparski napad na mirnega gostilničarja, ki je tedaj izgubil ves inventar, pred sodišče. Moimas je bil seveda odsoten, in kakor je kasneje sam trdil, ni ničesar vedel o zadevi. Pred dobrim mesecem pa se je pokazal v Trstu. Policija ga je takoj aretrirala, ker bi moral obsedeti leto dni zapora, na katerega ga

DVOJE LEPIH PRIREDITEV V ZAČETKU NOVEGA LETA LJUDSKO PROSVETNEGA DELA

V uspešnejšo sezono

Slovenska kulturna zgodovina ne more mimo Trsta. Tako na primer zgodovina slovenskega gledališča ne more iti preko plodnega dramskega dela v Trstu, ki je bilo prekinjeno na surov način pod fašizmom. Vedno bo tudi dr-žala ugotovitev, da je bila vnema za gledališče med primorskim ljudstvom že pred desetletji silno živa in da je tradicija organiziranega zborovskega petja v Trstu in okolici mogoče bolj ukoreninjena kot kjerkoli na Slovenskem.

Nasilna prekinitev udejstvovanja naših ljudi tako na dramskem kot pevskem področju pomeni za slovensko prosveto pri nas težak udarec, ki pa vendar še ni dosegel svojega pravega namena: uničenja. Oslabljena sicer se je slovenska prosveta po vojni zopet dvignila. Mogoče je bilo v zmedi začetnega veselja tu in tam kaj nerodnega, morebiti so kje delo napačno zastavili in se je pozneje zataknilo. Eno je gotovo: povsod se je čutilo, da ni dovolj sposobnih moči; marsikoga od nekdanjih prosvetarjev ni bilo več, mlajši se pa še niso »naredili«. Ne gre zamikati, da je nastopilo še mnogo momentov, ki so pomenili sunek nazaj tako začetnemu navdušenju ljudi kot prosveti sploh. Gre tukaj za pogosto nerazumevanje oblasti, ki našim organizacijam ni vrnila njihovih prostorov ali pa jim jih je ponovno odvzela: gre nadalje za kvarno, razdiralno delo nekaterih ljudi, ki se z zagrizenostjo fašistov zaletavajo tudi v slovensko prosveto, ker vidijo v tej nevarnost za svoje umazane politične špekulacije.

Pogosto smo zaznamovali tudi neko pasivnost: ljudje bi končno že še prišli gledat in poslušat, toda da bi se sami lotili — k temu so se težko pripravili. Mladina, ki je ostala brez slovenske šolske vzgoje si pogosto ni prav upala spustiti se na odrske deske. (Predaleč bi nas zavedlo, če bi hotelo tukaj ponovno naštevati vse vplive, ki so tudi našo mladino zadrževali in jo v precejšnji meri še sedaj zadržujejo od aktivnega prosvetnega dela).

Razveseljiv je zato novi vzpon v ljudski prosveti, ki je opazen že nekaj časa. Opazili smo že tudi več mladine na naših prireditvah — ne-le med gledalci ampak tudi med nastopajočimi. Tako pričenjamo novo sezono vendarle z lepšimi nadami. S tem upanjem smo šli tudi na nedeljski prireditvi na Kontovelu in Nabrežini (kjer so nastopili Križani, ki nimajo lastne dvorane). Danes lahko rečemo, da smo nas oba nastopa v tem upanju prepričala in razveselila: končno je namreč vendarle mladina tista, ki bo morala prej ali slej prevzeti nase glavno breme, (pa čeprav bo med tem že zajadrala v »sredna« leta). Naj bi tema dvema lepima prireditvama kmalu sledile druge!

Prosvetno društvo "Ivan Vojko" s Proseka-Kontovela je pripravilo glasbeno-dramsko prireditev

"ČUDEŽ V PUSTINJI" IN "LOJTERCA"

Prireditev prosvetnega društva «Ivan Vojko» s Proseka-Kontovela, ki je bila v nedeljo popoldne, spada nedvomno med one, ki zapuste v gledalcu globljo sled. Prireditelji so hoteli tokrat nuditi nekaj, kar ustreza čustvovanju našega človeka, kar ga dviga, kar v njem izčiščuje njegovo osebnost in kar povezuje duhovno našo narodno skupnost. Posebno drugi del predstave je močno očaral občinstvo in mu je prikazal življenjskost naše pesmi, življenjskost bistva našega naroda, njegovo duhovnost, njegovo povezanost z zemljo in z okoljem, v katerem živi. Prirediteljem ni šlo za to, da poskrbe samo nekaj uric razvedrila in zabave. V spevoigri «Lojterca» je mnogo prisrčnosti, ljudske hudomušnosti, veselja, razgibanosti. Resno so se režiserji, pevovodja, pevci, igralci lotili dela in z navdušenjem so izpeljali svoje delo do konca in pri predstavi je bilo videti to njihovo veliko navdušenje, njihovo veselje pri delu, njihov trud in njihovo nadzorstvo nad svojim pripravljanjem.

Predstava je začela skoro točno, kar velja omeniti. V začetku je moški pevski zbor pod vodstvom Viktorja Čermelja zapel lepo, ubrano in občuteno nekaj pesmi. Pevci se odlikujejo s svojimi lepimi in čistimi glasovi. Vedno pravilno zagrabijo intonacijo in interpretacija je smiselna. V zboru je tudi precej mlajših ljudi, kar nam jamči, da bo lahko napredoval.

Sledila je veseloigra V. Katajeva «Čudež v pustinji», katero je z ruščine prevedel Fran Zižek. Delce je vseskozi groteskno-komično, vsebina za naše prilike eksotična, vendar pa nam ne prikaže bistvenejših potez življenja v islandskem svetu. Prikazati hoče absurdnost starih tradicij, popolno odvisnost ženske od njenega vsakokratnega gospodarja, moža ali očeta. Te tradicije so v današnjem svetu izgubile svoj pomen. Za nas ta igra nima posebne veljave, ker pri nas teh problemov ne poznamo, Delce pa je rešila grotesknost in dobra igra igralcev, ki je krepko očitala vsako posamezno vlogo. Sura Igolkin Marja Puntarja in Valja Zotov Ivana Bana sta bila res dobra, stvarni in iznajdljivi turist in dober tovariš na eni strani ter sentimentalni zaljubljenec na drugi strani. Livio Albi je bil pristen stari lakomnež Mešedi Husein. V njegovi igri ni bile nič ne preveč ne premalo. Skrajni ubogljivosti očeta in moža, do česar jo sili koran, je znala dodati žensko intuicijo in željo, po odporu proti tradicijam Slavka Ban kot Džamile. Hudabat Slavka Pirjevca je bil popolnoma na mestu kot oče, ki išče pri možitvi hčerke dobiček. Umerjeno je izdelal z rahlimi karikaturnimi obrisi Nasredija mulo (mohamedanskega svečenika) Danilo Skabar. Dobra sta bila Mario Gerianc in Viktor Stoka kot soseda Obal Kasin in Medžid Kahu. Vsa igra je bila pristna, brez pretiravanj in resnična. Prav bo, če se ti igralci lotijo kake primernejše veseloigre. Dokazali so, da bi jo zmogli. Igro je režiral skladno s pravilnim, nepretiranim poudarjanjem situacijske in besedne komike Alojzij Starc.

Sledila je spevoigra pesmi «Lojterca», ki je bila pravzaprav osrednja točka vsega večera in ki je dala tej prireditvi njen pravi pomen. Scenarij je napisal Lojze Cjak, zbral in priredil ga je Viktor Čermelj. Ujemajoče se sta pripravila uprizoritve spevoigre Lojze Cjak kot režiser in Viktor Čermelj kot dirigent zbora. Dejanje se lagodno odigrava ob petju posameznih vlog. Prizor sledi neprisiljeno prizoru, vsa teža je na melodioznosti in čustvenosti naše ljudske ljubavne pesmi in naše narodne pesmi, ki prikazuje življenje na vasi med mladimi ljudmi, idilo lepih noči pa tudi nergavost starejših, hudomušnost in nagajivost mladih deklet, zaljubljenost fantov in deklet; pri takih priredbah je nevarnost, da zaide prireditelj v neko sladkobnost zaradi pomanjkanja dramatičnosti. Vendar se pa to ni zgodilo pri scenaristu Cjaku in prireditelju Čermelju.

Prave dramatičnosti seveda tu ne more biti, ker ni pravega dejanja z igro in protiigro. Igra in protiigra sta le nakazani v tem, da dekleta pričakujejo svoje prave izvoljence. Hčerke in dekleta, ki so jih igrale Licia Milič, Anica Stoka, Ada Daneu, fantje v zasedbi Slavka Pirjevca, Ljuba Stoke, Rada Briščika, Maria Puntarja, ter mati Cvetane Stokove in oče Draga Stoke so bili v svojem kretanju po odru, v svojem nastopu, v svojem petju žive figure, kot bi jih vzel iz življenja, ki so se nam zdele verjetne. V njihovem nastopu ni bilo nikake togosti, zadrege. Igra je bila sproščena. Posamezne scene je podčrtavalo petje zbora sedaj moškega sedaj ženskega. Vrstili so se samospevi, ženski in moški dueti, mešani kvarteti, seksteti, okteti, tako da je iz tega nastala neprisiljena pestrost.

Scenarij je nakazoval kraško okolje, v katero so dobro spadale narodne noše. Lahko rečem, brez vsakega pretiravanja, da so bili delo samo na sebi, igra, petje in vse režiserske domislice vseskozi skladna celota, kar se mi zdi vsekakor omembe vredno.

Videli smo, da so se igralci sami sebe nadzorovali in da sta režiser in pevovodja kritično sproti opazovala svoje delo, tako da je iz vsega nastala dobra uravnovešenost. Delo režiserjev je bilo težavno, saj je nastopilo vsega skupaj skoraj 100 oseb.

Med nastopom pevskega zbora na Kontovelu

Inscenacijo je stvarno in duhu iger ustrezno izdelal Slavko Pirjevec.

Na koncu prireditve je mešani zbor zapel še Gobčevo «Haloško zdravico», katero je moral na splošno željo občinstva ponoviti. Ta pesem je bila dober smiseln zaključek predstave. Pred to pesmijo je v imenu Slovensko-hrvatske prosvetne zveze njen zastopnik pozdravil prireditelje, pevce, igralce, vse sodelujoče, občinstvo. Čestital jim je za lepi uspeh in podčrtal je dejstvo, da si s prosvetnim delom hočemo še popolneje izoblikovati svoj narodni značaj. Prosek-Kontovel imata dobro pevsko tradicijo.

Z «Lojterco» in z zborom bi lahko zaradi dobrega nastopanja in dostojne ravni igre, ta ljudsko-umetniška skupina nastopila tudi v dvoranah, kjer običajno pričakujemo zahtevnejše nastope.

Dvorana je bila natrpano polna domačinov in tudi mnogo Tržačanov je prišlo na to prireditev. Že mnogo pred začetkom predstave so ljudje kar trumoma prihajali v dvorano in mnogo jih je moralo oditi, ker ni bilo več mesta v dvorani, saj so bile skoro vse vstopnice razprodane že ene ure pred začetkom prireditve.

Ta predstava je bila res pravi uspeh in odkritosrčno lahko čestitam tej umetniški skupini.

Dr. JOSIP KOSOVEL

Z Molièrovo komedijo "George Dandin" je nastopila dramska družina iz Sv. Križa v Nabrežini

KINODVORANO SO NAPOLNILI NABREŽINCI, KRIŽANI IN LJUDJE IZ DRUGIH OKOLIŠKIH VASI - GLEDALCI NAVDUŠENI

Ljudje iz Sv. Križa in drugih bližnjih vasi so v nedeljo popoldne hiteli v Nabrežino, kjer je letos prvič nastopila dramska družina iz Križa. Po že lanskih uspehih smo pričakovali, da bo letošnji prvi nastop dokaz novega vzpona mlade in prizadevne skupine in nismo se motili.

Že izbira igre nam priča, da stremi kriška družina po resnem delu in ni se ustrašila izbrati ravno francoskega klasika-komediografa Molièra, ki zahteva od igralcev, da do potankosti izdelajo vsak lik, ki mu je Molière vtisnil tako izrazite človeške lastnosti.

Križani so nastopili s komedijo «George Dandin» (Jurij Tepček), ki slika zakonskega moža, bogatega kmeta, poročenega s plemiško hčerjo. Čeprav je Jurij Tepček s svojim bogastvom rešil plemiško družino propada, mora vendarle občutiti vedno, ob vsaki priliki, da je nizkega stanu in zaradi tega doživlja neprestana ponižanja. Žena ga spretno vara in čeprav jo mož zaloti z ljubimcem, lokavo izpelje ves dogodek tako, da ostane pred njenimi starši Jurij Tepček krivec in mora prositi svojo zvijačno ženo celo za odpuščanje. Tako ostane Jurij Tepček osmešen in vendar pomilovanja vreden mož, ki se nikoli ne bo mogel rešiti zakonskih niti rodbinskih vezi, v katere je zašel s poroko.

Osrednjo figuro Jurija Tepčka je igral Rudi Košuta, ki je komedijo tudi režiral. Vsa tri dejanja, ki se dogajajo pred Jurijevo hišo, so potekala gladko, brez nepotrebnih pavz, zapletljaji so se odvijali prirodno, neprisiljeno, v igri ni bilo karikiranja, ki pogosto zapelje diletante, da komedije take vrste sprevržejo v burke. Prav gotovo je to zasluga režiserja, ki se je v Molièrovo delo poglobil, ga pravilno tolmačil in v tako gledanje napeljal tudi druge igralce. Tudi kot Jurij Tepček je bil Rudi Košuta v teh mejah in je s svojo igro vzbujal ne le posmehovanje, temveč tudi pomilovanje. Najboljši je bil v tretjem dejanju, ko že misliš, da bo končno le odvrgel s sebe vsa ponižanja in moško nastopil, pa ostane vendarle Jurij Tepček.

Njegovo ženo Angeliko, hčerko barona Sotenvilla je igrala Danila Žerjal. Bila je lokava ženska, ki se ji hoče ljubavnih dogodivščin in je spretno vodila svojega moža za nos. Danila Žerjal je bila v svoji vlogi prikupna in se je prav dobro uveljavila.

Očeta in mater Angelike sta podala Edi Košuta in Marica Sonce, ki sta svoji vlogi dobro igrala, bila sta res prava vaška plemiča, ponosna na svoje baronstvo in na moralno čistost vseh ženskih članov svoje rodbine.

Angelikinega ljubimca Klitandra je igral Miro Tretjak. Bil je zapeljiv ljubimec in dostojanstven plemič.

Živahna je bila Lilijana Huter kot Klavdina, Angelikina sobarica, ki pomaga svoji gospe pri njenih podvigih. Tudi v prizorih s snubcem je bila odrezava, kot zahtevajo liki Molièrovih komedij.

Kmeta Lubina, ki je bil v Klitandrovi službi, je igral Lucijan Tence. V to dvolično vlogo, kajti Lubin je na eni strani prebrisan, na drugi pa nerodnež, se je Tence dobro vživel in mnogo pripomogel k živahnosti komičnih situacij. Prav tako je Lucijan Tence odigral tudi kratko vlogo Jurijevega sluge.

Celotna predstava je dobro uspela. Pohvaliti moramo prav vsakogar, ki je prispeval k uspehu: igralci v lepih kostumih in spretnih maskah, posebej režiser in scenograf. Priznanje pa zasluži tudi požrtvovalna šepetalka Ines Tence.

Kinodvorana v Nabrežini je bila popolnoma zasedena. Ljudje so z zanimanjem sledili vsem trem dejanjem. Želeti bi bilo, da bi kriška igralska družina našla vsako možnost, da z igro gostuje tudi po drugih naših odrih. To bo brez dvoma njim v korist, saj je odrska rutina silno važna, prav gotovo pa bodo s to svojo igro tudi dosegli povsod uspeh.

Ob koncu predstave je tov. Majda Majnik v imenu SHPZ izročila igralski družini šop nagelnov in jim čestitala k uspehu.

Na tem mestu moramo še ugotoviti naslednje. Ljudje so z zanimanjem sledili izvajanjem na odru in se vživeli v igro. Zelo pa so dejanje motili otroci, ki ne morejo taki igri slediti in delajo stalno nemir. Ne motijo le poslušalcev, temveč tudi igralce. Zato priporočamo staršem, da premajhnih otrok ne vodijo na prireditve, ki niso njim namenjene. Tako bodo tudi odrasli ljudje imeli mnogo več od vsake podobne prireditve.

N. M.

Dva prizora iz «Georgea Dandina» dramske družine iz Sv. Križa

NAJSENZACIONALNEJŠA VEST IZ VSEMIRJA

PRVO OPAZOVANJE "NETOPIRJEVCEV" NA LUNI

Neverjetno odkritje s pomočjo največjega daljnogleda

Bilo je — kakor poroča dnevnik «New York Sun» v začetku avgusta 1835 — bilo je 10. januarja 1834 ob pol desetih zvečer, ko je astronom Sir John Herschel v zvezdarni na Rtu Dobre nade usmeril svoj ogromni novi teleskop dotlej nezaslišane jakosti prvič na luno, ki je štiri dni prej prekoračila svojo prvo četrt.

«Uporabil je vso silo mogočnega daljnogleda in ko je usmeril mikroskop v žarišče zbirne leže, je zapazil čez celo polje popolnoma jasno prekrasno sliko bazaltnega pogorja zelenkasto-rjave barve. Natančno je bilo videti šesterooglate bazaltne stebre, zelo podobne onim na škotskem otoku Staffa. Na enem mestu so ti stebri ležali prevrnjeni na tleh, okoli njih in deloma po njih je bilo vse pokrito s širokimi progami temnordečega cvetja, podobnega našemu maku: prvi organski prirodni proizvodi drugega sveta, ki so se odkrili človeškemu očesu!»

Malo kasneje je sledilo odkritje, ki je močno razburilo oba opazovalca, Herschela in njegovega asistenta dr. Granta. Cujmo, kako opisujeta svoje vtise:

«Zapazila sva nekaj popolnoma novega: velikanske gozdove. Prvo drevje, ki nama je prišlo v žarišče aparata, je bilo povsem podobno kostanjem na angleških kmetijah, toda vmes so bila ponekod čisto tuja drevesa, prav nič podobna zemeljskim. Vrteč daljnogled sva malo dalje zapazila smrekov gozd v goratj pokrajini divje romantične lepote. S posebno lepo okolico se je krasilo Mare Nubium: snežno bela peščena obala, opasana z divjimi zelenimi mramornatimi pečinami, vmes temni prepadi z nenavadnimi skladi apnenca ali mavca, čez katere so visele dolge veje čudnih, neznanih dreves, podobnih lijanam. Voda, ki sva jo gledala v ozkem pasu najinega mikroskopa, je bila skoraj temnomodra kakor sredi oceana in udarjala je z dolgimi belimi valovi na obrežje.

V drevesni senci sva opazila več čred rjavih četveronožcev, ki so bili na videz popolnoma podobni ameriškim bizonom. Naslednjo od naju zapaženo žival, ki pa bi na zemlji smatrali za nestvor ali spako: bila je modrikasto sive barve s kozjo brado in glavo in le z enim samim naprej zavitim rogom.

Na široki in visoki pečini ob morju sva v svoje največje začudenje zagledala velika krilata bitja, ki niso bila prav nič podobna nobeni vrsti ptic. Bila so približno poldrug meter visoka in razen po licu pokrita s kratko, bakreno barvano dlako. Njihova krila so bila iz tanke prožne kože. Nosila so jih zvita zadaj od vrha ramen do meč. Lice, rumenkasto — mesnate barve, je bilo videti bolj plemenito in inteligentno kot na primer orangutanovo. Lasje na glavi si bili temnejši od telesne dlake, gosti in valoviti. Viseli so jim v čudnih šopih preko senc. Zdelo se nama je, da se ti svojevrstni stvori zelo živahno razgovarjajo med seboj: mahali so z rokami in migali z glavami na vse strani. Vsaka njihova kretnja se je izražala zelo strastno.

S krili so ta čudna bitja lahko ravnala po mili volji. Ona, ki so se kopala, so jih zdaj pa zdaj razprostrla in mahala z njimi kakor gosi, da bi otresla vodo, pa so jih spet hitro zravnala po hrbtu. O nadaljnjih opazovanjih teh bitij obeh spolov bova mnogo zanimivosti povedala v knjigi, ki jo pripravljava. Imenovala sva vrsto teh bitij z znanstvenim imenom «Vespertilio homo» ali «netopirjevec», kajti ti ljudje-netopirji so brez dvoma nedolžna srečna bitja, čeravno bi se nekatere njihovih zabav ne skladale z našimi zemeljskimi pojmi o spodobnosti ...»

Ta časopisna šala je svetovnoznana pod imenom «mesečna potegavščina» (Moon Hoax). Menda je to bila sploh najuspešnejša javna šala na znanstvenem polju. Časopis, ki je ta znanstvena opazovanja priobčil v več podlistkih, je svojo naklado v najkrajšem času povečal petkratno. Ponatis v obliki knjige so razpečali v Ameriki izredno hitro: 50.000 izvodov v enem mesecu. Prevodi so izšli v vseh deželah. V Nemčiji kar trije. Tako silno se je svetovna javnost zanimala za to. Najbolj zanimivo pa je dejstvo, da so šalo dolgo smatrali za popolnoma resno in to ne le neuko občinstvo, temveč tudi znanstveniki.

Avtor te časopisne race je bil menda v Ameriko pobegli pariški zvezdoslovec Nicollet, ki je na izredno posrečen način dal svoji potegavščini videz znanstvenosti. V uvodu je točno opisal vse tehnične težkoče, s katerimi se je morala povsem tajno boriti angleška Kraljevska zvezdoslovna družba (Royal Society of Astronomy), ki je žrtvovala ogromne vsote za zgradbo velikanskega daljnogleda in s tem omogočila zvezdogledu, da se je približal luni le na nekaj borih metrov.

Strokovnjak je sleparijo lahko spregledal takoj. Daljnogled z 42.000-kratno povečavo in z ojačenjem svetlobe v žariščni sliki v toku luči v «hidro-oksigenskem mikroskopu» so popolnoma nemogoče stvari. Poleg vsega pa je bil tisti večer, namreč 10. januarja 1834, mlaj, in je bilo povsem izključeno vsako opazovanje lune.

Cela zadeva je ostala v zgodovini novinarstva kot klasičen primer za čisto amerikansko potegavščino svetovne javnosti, ki pa je odlično uspela.

V. P.

Spominski gaj Karla Maya

Kdo med mladino ne pozna ljudskega pisatelja Karla Maya? Kdo se ni navduševal nad junaki njegovih živahnih potopisov in romanov? Po vsem svetu so razširjeni njegovi mnogoštevilni spisi, prevedeni so menda v vse pomembnejše jezike. Tudi Slovenci imamo v prevodu skoraj popolno zbirko njegovih del.

Prav kmalu bo minilo 110 let od njegovega rojstva in 40 let od njegove smrti (1842 — 1912). Ne bo odveč, če izvemo, kako je njegov rojstni kraj poskrbel za njegov spomin.

Poiščite na zemljevidu v jugovzhodni Nemčiji že blizu češke meje veliko mesto Dresden. Severozahodno od Dresdena boste našli mesto Radebeul, rojstni kraj Karla Maya. Radebeul je malo večji od Celja. Najlepša je v njem Cesta Karla Maya, ob kateri stoji tudi pesnikov dom «Villa Shatterhand». Saj se spominjate tega imena? To je bil pisatelj sam.

Na drugi strani ceste nasproti pesnikove vile se razprostira Karl Mayev spominski gaj. Pred dvajsetimi leti so ga izročili javnosti. Dviga se po bregu navzgor v treh terasah, ki se spuščajo proti jugu. Sredi gaja stoji velik kamen, tako imenovani «najdenec», ki nosi ime Karla Maya. Kot k prisegi dvignjena roka moli težka in silna čer proti vrhovom obdajajočega jo drevja. To naj bi bilo znamenje pesnikovega ustvarjalnega dela, tako obsežnega in prepojenega z veliko ljubeznijo do sočloveka. Pod najdencem izvira ljubek studenček. Njegovih pet vodic se izteka v niže ležečo kotanjo. Teh pet miniaturnih strug naj bi svedočilo Karl Mayevo pripovedovalno umetnost, ki vodi v vseh pet delov sveta. Na najnižji terasi leži globoko med skalnimi votlinami majhno jezero v obliki srca. Spominja na besede Karl Mayeve najlepše romanske pojave, na indijanskega poglavarja Winnetoua, ko je kratko pred svojo smrtjo v veleventreških gorah dejal Old Shatterhandu: «To jezero je kot moje srce».

Poleg dveh kamnitnih vrtov in bogatih drevesnih nasadov obrobija spominski gaj tudi sedemdeset platan, opozarjajočih na leta, ki jih je pesnik doživel.

V mestu je tudi poseben muzej Karla Maya. V njem so zbrani spomini s pisateljevih poti po širni zemeljski krogli.

AVGUST ČERNIGOJ

Slikar Černigoj je od zadnje svoje razstave v «Skorpijonu», skoro pred dvema letoma, pridno delal (vsa razstavljena dela datirajo iz l. 1949. do 1951.). Zato je bilo upravičeno zanimanje, ki je privedlo k otvoritvi toliko ljubiteljev umetnosti, da so komaj našli prostora (morda je to tudi znamenje, da narašča javnost začenja bolj ceniti likovno umetnost in se zanjo zanimati!?). Nekaj novosti bi lahko skoro presenetilo, ako bi bilo čisto dosledno v Černigojevi razvojni liniji oziroma determinirana v njegovi umetnostni preteklosti. — marveč prehod v kateriih delih, posebno v grafiki v čist abstraktizem.

Le style c'est l'homme, (slog je človek) pravi francoski izrek: značaj, način, slog umetniških stvaritev označujejo znake stvaritelja samega. Če za to velja ta rečenica za Černigoja: skrajno dinamičnega, konstruktivističnega umetnika, ki nenehno ustvarja na dva, tri področja pri navidezno izrazni raz-cepljenosti, ki bi kazala, da se Černigoj še ne bi bil dokončno dokopal do enotne lastne umetnostne izraznosti: kje, v katerem načinu slikanja je bolj iskreno umetnik s svojim čustvovanjem. Poglejmo nekoliko točneje.

Oljnate krajine: Barkovlje, Rojan, Lonjer, Sacchetta v Trstu in bližnje obmorske in kraške krajine, z rahlim fauvističnim poenostavljanjem barv in oblik, najbližje realističnemu povzemanju narave, so izraz njegovega finega barvnega čuta in virtuoznih kompozicijskih ravnovesij. To so slike, kot jih poznamo že dolgo sém iz prejšnjih njegovih razstav, tako da je nevarnost, da postanejo formalistična — manira. Očitno je Černigoj ta način slikanja že davno preživel in je morda v neki meri najskrbnejši odstopek, ki ga je napravil k splošnemu okusu povprečnega umetnostnega občinstva. Tu sem čisto gotovo ne bi šel iskat sedanjega umetnostnega človeka v Černigoju in njegove umetniške moči.

Tri oljnata tihožitja na steni tik ob vhodu so zelo dobra, barvno zelo vedra in živa, ter oblikovno zelo zanimiva, da človek skoro ne ve, za katero bi se prej odločil ali za Ribe ali za Oranže. Cvetje je pretežno barvna študija.

Ostala olja, največ novejša dela, pomenijo stilno po ogromni večini rahlo nadaljnjo razvojno stopnjo: tu se že vpletajo bolj ali manj močni abstraktni elementi z močnejšo geometrizacijo oblik in ritmično igro oblik, največ ovalno — zavojnih, zelo redko oglatih, in barv.

Pri Španskem plesu imamo še komaj nakazan predmet, vse ostalo je ritem zavitih form in živih barv. Slovanski ples je podoben, dasi manj formalističen. «Kompozicija» je prehod iz njegovih prejšnjih tihožitij k novejšim, bolj plastično in prostorno zgrajenim. Vaze in trikotnik ter Cvetje in vaze kažejo, kaj slikar zmore z mračnimi barvami; tudi oblikovno prehaja napol v abstraktno, — zadnja napravlja skoro vtis pisanega mozaika. Medtem ko Sadje in čajna posoda nista toliko geometrični kot ravnokar omenjene, čisto podobne prvim trem, v začetku imenovanim tihožitjem. Njegova «Scomposizione», s poimenovanjem vred, je izraz bolj formalističnega, nekoliko skeptičnega razpoloženja.

Višek Černigojeve stvarjalnosti so nedvomno njegove grafike, razstavljene na dveh dvostranskih stojalih, čez trideset vseh skupaj. Tu se vidi vse njegovo risarsko in poklično mojstrstvo. Očitno je vanje položil tudi več svojega prizadevanja in skrbne izdelave. Z malo mostrskimi potezami je ustvarjena sličica, pa naj je to kraška krajina ali prikaz pomorskega, ribiškega življenja, ki je tu posebno sončno podano. Tu so spontano in neposredno podani živi izrezki življenja, realistično, brez sentimentalnosti, vendar z nekim razpoloženjem. Naj so to jedkanice ali suhe igle, učinkujejo zelo dekorativno, skoro kot bi bile lesene intarzije. Skoro kot nekak mozaik, sestavljen iz različnih vrst lesa, se zde tudi čiste abstrakcije, ki učinkujejo seveda le čisto dekorativno s svojo formalno igro. Četudi ima Černigoj zelo mnogo daru za dekorativnost, kot malokdo od naših slikarjev, vendar se mi zdi, da ni njegova moč v takih čistih formalističnih abstrakcijah.

Vsekakor pomeni Černigojeva razstava napredek v primeri s prejšnjo in je v marsikaterem pogledu zanimivejša, — sicer pa je tudi zastavil vanjo več in iskrenejših svojih prizadevanj. Naj ne zamudi noben naš kulturni človek prilike, da si jo ogleda.

JELINCIC

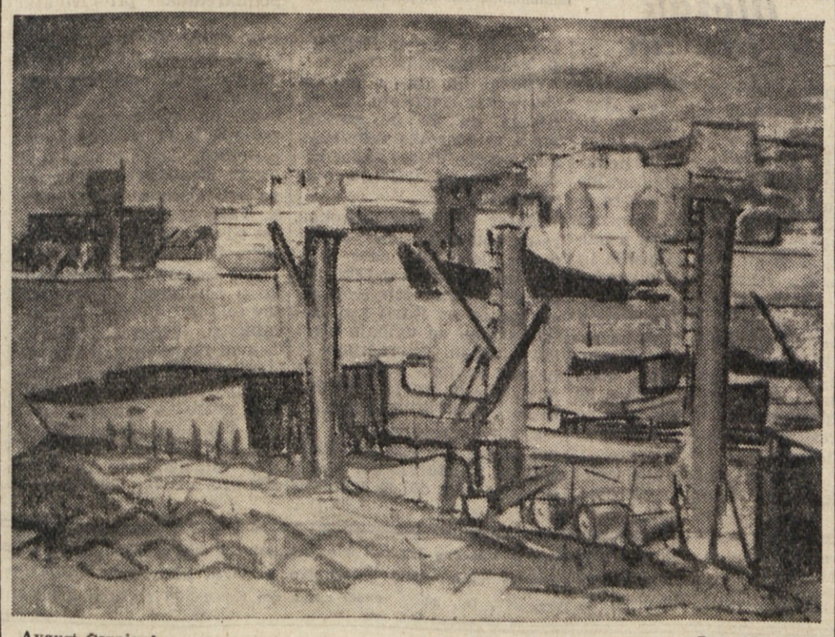

August Černigoj — Pod Skednjem

NAJDALJSI TELEVIZIJSKI PRENOS V EVROPI

Ob koncu preteklega tedna so imeli naročniki britanske televizije v Londonu priliko, da so gledali televizijski prenos iz Blackpoola, ki je od Londona oddaljen 260 km. Program je trajal približno eno uro. Kljub dolgi poti, katero so morale opraviti slike po zraku, so bile zelo jasne. Program so prenašali iz Blackpoola do Holme Mossa po mikrovalovih in nato po kablu do Sutton Coldfielda za televizijske naročnike iz Mičlanda in do Londona za naročnike iz južne Anglije.

NAJVEČJE BRITANSKO VOJASKO LETALO

V Londonu so objavili nekatere tehnične značilnosti dveh britanskih vojaških letal, od katerih zaostaja eno po velikosti samo za ogromnim «Brabazanom». Ti letali sta «Sycamore HC 11», potniški helikopter, in «Gal 60», tovorno letalo. Slednje tovorno letalo je zdaj največje britansko vojaško letalo in je prepeljalo na nedavnem poskusnem poletu največji tovor, kar jih je do zdaj lahko sprejelo kako angleško letalo. V notranjosti tega letala je brez nadaljnjega prostora za cel avtobus. Letalo ima 4 motorje «Bristol Hercules» in lahko prevaža tovor 15 ton na daljavo 400 km s hitrostjo okoli 300 km na uro. Kljub svojemu ogromnemu obsegu ne potrebuje niti za vzlet niti za pristanek cementiranega letališča.

Letalo «Gal 60» se lahko uporablja za spuščanje velikih tovorov s padali, kot so na primer avtomobili in težki topovi.

Letalo «HC 11» je določeno za komunikacijsko službo. Letalo ima samo en motor «Leonidos» in je v njem prostora za 4 do 5 mož. To letalo bodo dodelili obalni službi in zaščiti ladijskih spremljav.

Občni zbor Društva slovenskih književnikov

V petek zvečer je bil v klubskih prostorih Društva slovenskih književnikov sedmi redni občni zbor poklicne organizacije slovenskih pisateljev. Začel ga je predsednik France Bevk, ki je uvodoma označil delo društva v pretekli poslovni dobi od lanskega oktobra. Občni zbor je z enominutnim molkom počastil spomin dveh pisateljev, in sicer Ivana Vouka ter Louisa Adamiča, ki sicer ni bil član društva, vendar je s svojim življenjem, delom in simpatijami, ki jih je čutil za slovensko kulturo, spadal med slovenske pisatelje in v slovensko kulturno občestvo.

Potem ko so bile izvoljene komisije, je podal tajniško poročilo Milan Šega. Iz tega poročila je bilo med drugim razvidno, da je društveni upravni odbor letos posvetil mnogo skrbi delovnemu domu slovenskih književnikov na Bledu, ga uredil ter opremil za bivanje. Društvo slovenskih književnikov ima sedaj 88 članov in 15 kandidatov. Na novo so bili letos sprejeti člani Etbin Kristan, Boris Ziherl (ki je bil doslej član Društva književnikov Srbije), Severin Šali in Alojz Rebula. Društvo je imelo v tej dobi poleg številnih internih sestankov 12 literarnih nastopov. Društvo je proslavilo 80-letnico pisatelja Frana S. Finžgarja in 50-letnico pesnika Antona Vodnika. Sodelovalo je ob letošnjih proslavah 400-letnice slovenske knjige, pri proslavah Stanka Vraza, pri ureditvi Župančičevega muzeja na Vinici itd. Blagajniško poročilo je podal France Vodnik. Filip Kalan je poročal o stavbnih delih na Bledu, poročilo gospodarja pa je podal Josip Ribičič.

V diskusiji so sodelovali Matej Bor, Josip Vidmar, Janez Potrč, Mile Klopčič, Anton Ingolič, Filip Kalan, Milan Šega, Mirko Rupel in Severin Šali.

Na volitvah je bil ponovno izvoljen za predsednika France Bevk, za podpredsednika France Koblar, za prvega tajnika Janez Gradišnik, za drugega tajnika Janez Potrč, za blagajnika France Vodnik, za gospodarja Josip Ribičič in za odbornika za finance Filip Kalan. Ostali odborniki so še Fran Albreht, Matej Bor, Pavel Golia, Anton Ingolič, Mile Klopčič, Ciril Kosmač, Vladimir Kralj in Josip Vidmar.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Območje vremenskih motenj spet zajema naše ozemlje. Vreme bo oblačno ali zelo oblačno, od časa do časa padavine. Na hribih sneg. Temperatura brez velike spremembe, utegne se pa v kratkem znižati. Včeraj je bila v Trstu najvišja temperatura 16.4 stopinj; najnižja pa 11.4 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Slovenija:** 11.30: Šolska ura za višjo stopnjo - Zvone Zorko: Čer glavne vrhove Julijskih Alp; 20.15: Schubert - Brahms: Komorno glasbo izvajajo: violinistka Nada Jevdjenijević - Brandlova ter pianista Marijan Lipovšek in Hilda Čas - Horak. — **Trst II.:** 20.00: Operne arije in dueti. — **Trst I.:** 21.50: «Walkirja», Wagnerjeva op.

OB ŽVIŽGANJU: TRIESTINA-TORINO 0:1 (0:1)

Vedno manj upanja

Po nedeljski tekmi je bil odstavljen trener Guttman, kar ne pomeni rešitve krize - Napad zopet igral slabo

TORINO: Romano; Grava, Giuliano; Pozzi, Nay, Cortellezzi; Motta, Pratesi, Florio, Hjalmarsson, Carapellese.

TRIESTINA: Nuciari; Belloni, Redolfi; Petagna, Mariuzza, Ciccarelli; Boscolo, Curti, Petrozzi, Dorigo, De Vito.

Začnimo s pripovedovanjem tam, kjer bi mogli končati. Takoj po nesrečno končani nedeljski tekmi se je zbral upravni svet Triestine in na vrat na nos odločil, da odslovi trenerja Guttmana. Zaplet kot v povprečnem filmu: krivci obdolže nedolžnega in s tem je njih dobro ime rešeno, dokler ne pride na dan resnica. V našem primeru je s stvarjo križ. Sedanji odbor je tisti, ki ima zvezo z «madre patrio»; ta je dala že 300 milijonov in je torej malo verjetno, da bi se vodstvo spremenilo. Ne bomo naštevali vseh norosti, ki so ijh gospodje zagrešili, preveč jih je, ne bi zlepa končali. Resnica je otipljiva in jo lahko vsak teden posebej občutimo ob gledanju ostankov nekdanje Triestine. Guttman je odšel, mir z njim. Ni zapustil moštvu nekaj, kar bi še leta spominjalo: «Aha, to jih je pa naučil Guttman», vendar ni bil slabši od tolikih drugih. Krivdo za neuspehe pa nosi v največji meri vodstvo. Da ni bila odgovorna za poraz slaba sestava enajstorice kaže preditekma, kjer so tako imenovane rezerve (skoraj vsak od njih je že igral v prvi ekipi in marsikdo stal težke milijone) izgubila proti Marzottu B kar 3-1! Ni igralcev. To je edina resnica, proti kateri ni priziva.

Nedeljska tekma je bila v nekem oziru odločilna. Od Triestine smo pričakovali vstajenje. Igro, ki bi bila vredna tega imena in dala poleg dveh točk tudi samozavest. Po tem, kar smo videli in po nedvomnih zmešnjavah, ki bodo odvzele še kako točko, dokler bo trajal inter regnum med starim in novim trenerjem, mislimo, da ni treba biti velik prerok, ko proglašamo Triestino za enega glavnih tekmecev pri izpadu iz lige.

Začetek v znaku nervoze. Prve ofenzivne poteze so delo turinskih napadalcev. Domači se med seboj šele iščejo in so v obrambi. Tako je Pozzi v 8. minuti brez vsakršnih težav prišel do meje kazenskega prostora, kjer je pustil, da mu je branilec odpeljal žogo. Kratek odbojni udarec je dobil na noge Florio, ta je z nevelike razdalje poslal v mrežo. Obzorje je postalo temno. Gol je dal Torinu poguma.

V napadu sta si Hjalmarsson in Carapellese, ob solidni pomoči Floria, s precejšnjo lahkoto utirala pot do mreže. Redolfi ni zadoščal. Belloni za dva ni mogel reševati, čeprav je razdiral kjer se je dalo. Tržaški halfi so kasneje začeli prenašati igro daleč od svojega gola — do tu vse v redu. Zogo so dobili napadalci — tu več ni šlo. Branilci Torina zaostajajo za svojimi tovariši iz prednje vrste, nekajkrat so bili v veliki zadregi. Njihovi odbojni udarci so kratki, sami pa ne krijejo direktnih nasprotnikov. Boscolo, ki je bil edini od domače petorice v formi, je prehajal svojega varuha Giuliana, kot ga je hotel, vendar potem ni našel nikogar, ki bi s strelom zaključil akcije. Curti je bil počasen, Petrozzi, Dorigo in De Vito so begali brez cilja in brez koristi. Večina žog je šla tako v nič, kar pa je bilo koristnega, je ujel Romano, eden najboljših igralcev Torina. Kupili so ga pred nekaj dnevi za pol milijona lir, danes je prvič nastopil na tekmi za barve Torina. Je to star vratar. Svoječasno je branil pri Padovi, a pozneje prešel v nižji razred. Z nedeljsko tekmo je zopet ujel ščepec slave, ki ni nezaslužen. Z izrednim refleksom je nekajkrat ohranil nedotaknjeno svoje svetišče.

Tekma je potem tekla po istem tiru. Tržačani so neurejeno in nenevarno napadali, iz protinapadov so gostje pogosto grozili Nuciariju, ostali nekaj minut v napadu, dokler niso zopet bili pred svojim golom v obrambi rezultata. Ko je sodnik Massai iz Pise odžvižgal konec, so gostje objeli vratarja in zapustili igrišče. Publika pa je žvižgala, žvižgala. Običajni gledalec je po mnogih razočaranjih prišel do zaključka, da je škoda denarja za vstopnino. In takih zaključkov se je treba bati!

Najboljši na igrišču: Romano, Pozzi, Hjalmarsson ter Carapellese (ni več kot nekdaj, vendar še predober za kvaliteto nedeljske tekme) od Torina; Nuciari, Belloni ter Boscolo pri Triestini. Sodnik Massai je grešil, a zmerno.

m. v.

Romanova značilna parada.

REZULTATI:

Atalanta - Sampdoria	2-1
Fiorentina - Padova	3-1
Inter - Como	5-1
Juventus - Lucchese	2-0
Lazio - Legnano	2-0
Milan - Napoli	2-0
Novara - Udinese	4-1
Pro Patria - Palermo	0-0
Spal Bologna	2-1
Torino - Triestina	1-0

LESTVICA: Milan 18; Juventus 17; Inter 15; Palermo 14; Napoli, Novara, Spal 13; Sampdoria 11; Fiorentina, Lazio 10; Padova 9; Udinese, Atalanta 8; Como, Pro Patria, Bologna, Torino 7; Lucchese 6; Triestina 5; Legnano 0.

TRETJE KOLO NOGOMETNEGA PRVENSTVA ISTRSKEGA OKROŽJA

Piran in Izola vodita

Presenečenje 3. kola nogometnega prvenstva Istrskega okrožja je visoka zmaga enajstorice Strunjana v Brtonigli. Strunjan je močno napredoval. Lansko leto je bil na zadnjem mestu sedaj pa je med prvimi v lestvici.

Izola in Piran sta tudi tokrat prepričljivo zmagali: prva v Kopru proti Aurori, ki je samo še senca močne ekipe, ki se je nekdaj borila za prva mesta, Piran pa v Sv. Jerneju proti moštvu Solin, ki ni nudilo večjega odpora takemu nasprotniku.

Rdeča zvezda je v nedeljo prvič spoznala poraz in to v Umagu, odkoder je odšla pod težko težo štirih golov. V Novem gradu so domačini premagali moštvo Buj.

Omembe vredna je zmaga Partizana nad Meduzo. Partizan si je s ponovno zmago pridobil ugled. Z vztrajnim in sistematskim treningom bodo Partizanovi igralci lahko dosegli rezultate, ki bodo presenetili športno javnost v Istrskem okrožju.

Rezultati tekem: Novi grad - Buje 3:2, Umag - Rdeča zvezda 4:1, Strunjan - Brtonigla 3:1, Piran - Soline 5:1, Partizan - Meduza 2:1, Izola - Aurora 3:1.

LESTVICA: Piran in Izola 6, Partizan, Strunjan in Umag 4, Meduza 3, Rdeča zvezda, Aurora, Novi grad 2, Soline 1, Buje in Brtonigla 0 točk.

PNS

NA ZASEDANJU NOGOMETNE ZVEZE SO SKLENILI

Jugoslovanski nogometaši na olimpiadi

BEOGRAD, 19. — Na zasedanju Nogometne zveze Jugoslavije so soglasno sklenili, da nastopijo jugoslovanski nogometaši na olimpiadi v Helsinkih. Sestavljena je bila komisija treh članov, ki bo doslej sestavljala reprezentanco: Ing. Milorad Arsenijević, Aleksander Tirnanič ter Leo Lemešič. Od štirih predlogov za prvenstvo prihodnjega leta je bil sprejet najmanj zapleten: moštva prve in druge lige bodo tekmovala razdeljena v dva dela. V prvi skupini I. lige bodo tekmovali Crvena zvezda, Hajduk, BSK, Sarajevo, Borac in Vardar, v drugi skupini pa Dinamo, Partizan, Lokomotiva, Vojvodina, Mačva in Rabotnički. Tekmovanje se bo pričelo 2. marca in se bo končalo do 22. junija. Skupini II. zvezne lige bosta določeni naknadno. Nadalje je bilo sklenjeno, da mora vsak nogometni klub dati svojim igralcem po en mesec odmora. Čas počitka določi vsak klub sam.

NOGOMET

Madžarska - Finska 8-0 (4-0)

BUDIMPEŠTA, 19. — V mednarodnem nogometnem dvoboju je Madžarska premagala v Budimpešti Finsko z 8-0 (4-0). 42.000 gledalcev je bilo razočaranih nad slabim odporom gostov. Neprestano obleganje finskega gola je postalo proti koncu naravnost dolgočasno. Najboljši Madžar je bil Hidegkuti, avtor treh golov.

* * *

MILAN, 19. — V središču diskusije na zasedanju italijanske plavalne zveze je bilo vprašanje olimpiade. Pred Helsinki so na sporedu samo dve mednarodni tekmi: sredi maja proti Španiji ter Italija-Jugoslavija ženske. Sklenili so tudi, da odslej tujci ne bodo mogli nastopati v italijanskih klubih. Najboljši plavalci bodo pozvani v Turin na zimski trening.

NOGOMETNO TEKMOVANJE ZA JUGOSLOVANSKI POKAL

Štirje veliki še v borbi

Mura edini slovenski predstavnik izločena Dobra igra in odpor neznanih enajstoric

Število moštev, ki tekmujejo za jugoslovanski pokal, se je skrčilo na šestnajst. Največje presenečenje letošnjega tekmovanja je zmaga širši javnosti neznanih enajstoric nad renomiranimi ekipami.

Z nedeljskim kolom so končali za letos svojo pot subotiški Spartak, novi član prve zvezne lige Vardar in Kvarner, da omenimo samo najbolj znane. Mnoga provincialna društva so se upirala zelo trdovratno, med njimi lahko omenimo na prvem mestu edinega preostalega slovenskega zastopnika Muro iz Murske Sobote, ki je v Zagrebu izgubila proti Lokomotivi s 4-1 (2-0). Gostje se niso zaprli v obrambo, kot bi lahko pričakovali, temveč so sprejeli odprto borbo in bili domačinom zelo trd oreh, premagljiv le z rutino in izkušenostjo.

Partizan je astronomsko odpravil Slogo s 15-0 (7-0). Bobek je sam dal osem golov.

Ostali rezultati: Radnički - Bokelj 3:0 p. f.; Velež - Lovćen (Cetinje) 8-1 (5-0); Proleter - Jedinstvo (Brčko) 2-0 (1-0); Sarajevo - Proleter (Teslič) 2-1 (1-0); Dinamo - Mačva 1-2 (1-2); Proleter - Bačka (B. Palanka) 3-2 (2-1); Srbobran - Vojvodina 0-6 (0-3); Pula - Kvarner 2-1 (1-1); Naprijed - Metalac 1-2 (0-2); Rabotnički - Napredak (Kruševac) 3-3, z žrebom Rabotnički.

K. K. Trst - Sv. Križ 48 32 (11-13)

S tekmo K. K. Trst - Sv. Križ se je končal izločilni del košarkarskega tekmovanja za pokal «Napredak». Igralci K. K. so bili ves čas v ofenzivi, kar najbolje pokaže rezultat 48-32 (11-12).

Igralci Poleta so brez igre nešportno prepustili Sv. Ivanu obe točki.

Aurora A - Aurora B 65-23

Tudi drugo srečanje med koprskima petoricama se je končalo z zasluženo zmago Aurore, ki je bila v stalni premoči. Obe koprski moštvi bosta v finalih tekmovanja za pokal «Napredka» igrali s Sv. Ivanom in Košarkarskim klubom iz Trsta, ki sta zasedla prvo in drugo mesto v tržaškem izločilnem turnirju.

V nedeljo nogomet v Luganu: ITALIJA - ŠVICA

Boscolo v reprezentanci?

MILAN, 19. — Danes se je sestala tehnična komisija, sestavljena iz Berette, Businija in Combija. Določila je igralce, iz katerih bosta sestavljeni reprezentanci A in B, za tekmo proti Švici.

Kandidati za A moštvo:

Fiorentina: Cervato; Internazionale: Armano, Giovannini, Lorenzi; Juventus: Bertuccelli, Boniperti; Milan: Annovazzi, Buffon, Burini, Tognon; Napoli: Castelli; Sampdoria: Bergamo, Cei, Moro; TRIESTINA: BOSCOLO.

B MOŠTVO: INTERNAZIONALE: Broccini, Giacomazzi, Miglioli; JUVENTUS: Manente, Mari, Parola, Piccinini, Viola; PALERMO: Giaroli, Gimona, PRO PATRIA: La Rosa; ROMA: Galli; SAMPDORIA: Lucentini; SPAL: Bugatti, Fontanesi.

McGregor premagal Richardsona

SYDNEY, 1. — Ken McGregor je izgubil prvi niz, a je pozneje pokazal zadosti sile in hitrosti, da je eliminiral v štirih setih Amerikanca Richardsona na teniškem prvenstvu južnega Novega Gallesa. Rezultat 4:6, 8:6, 6:1, 6:1. Sved Lennard Bergelin je z lahkoto porazil «kapetana neigralca» ameriškega Davis cup moštva, Franka Shieldsa s 6:4, 6:3, 6:1. Ostali rezultati: Sedgman - Johansson 6:0, 6:2, 6:2, Schroeder - Don Camby 8:6, 5:7, 0:6, 6:4, 6:2.

Rezultati: Bolton - Blackpool 1-0; Burnley - Wolverhampton 2-2; Charlton - Sunderland 1-1; Fulham - Aston Villa 2-2; Manchester United - Portsmouth 1-3; Middlesbrough - Derby 0-0; Newcastle - Arsenal 2-0; Preston - Buddersfield 5-»; Stoke - Liverpool 1-2; Tottenham - Chelsea 3-2; West Bromwich - Manchester City 3-2.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Morske žabe», Rihard Widmark in D. Andrews.
Excelsior. 16.30, 19.05, 21.45: «Samson in Dalila», H. Lamarr.
Nazionale. 15.45: «Neverjetna dogodivščina Mr. Hollanda».
Fenice. 16.30: «Pirati na Antilih».
Filodrammatico. 16.00: «Nehvaležno srce», K. Del Poggio.
Arcobaleno. 15.30: «Karolina Cherie», M. Carol.
Astra Rojan. 16.15: «Ognjeni steber», B. Lancaster in V. Mayo.
Alabarda. 16.00: «Skrivnostni zaliv», S. Peters in J. Aumont.
Aurora. 15.00: «Razkošno potovanje», L. Day.
Aurora. 15.00: «Razkošno potovanje», G. Brent in J. Powell.
Garibaldi. 16.00: «Steza apaševs».
Ideale. 16.00: «Dedinja», Olivia de Havilland.
Impero. 16.30, 18.20, 20.10 in 22.00: «Filomena Mazurano», Titina in E. De Filippo.
Italia. 16.00: «Večni sen», Jean Arthur in J. Stewart.
Kino ob morju. Zaprto.
Moderno. 16.00: «Železna kronja».
Savona. 15.: «Pristava s 3 zvonci».
Viale. 16.00: «Mož iz Nevade».
Vittorio Veneto. 16.00: «Zavrženci ne jočejo», Joan David Briand.
Azzurro. 15.00: «Pepelka», barvni film po Waltu Disneyu.
Belvedere. 16.00: «Bitka med sokoli», E. O'Brien R. Starek.
Marconi. 16.00: «Močnejše od sovraštva», E. Flynn in A. Smith.
Massimo. 15.30: «Malapaško obzidje», I. Mirando in J. Gabin.
Novo Cine. 16.00: «Santa Lucia Luntana».
Odeon. 16.00: «La Malquerida».
Radio. 16.00: «Lepotice - tekmovalke», J. Cryn in C. Wylde.
Vittoria. 16.00: «Zaklad v Vera Cruzu», R. Mitchum in Greer.

RADIO

SLOVENIJA

TOREK, 20. novembra 1951

11.30 Solska ura za višjo stopnjo — Zvone Zorko: Čez glavne vrhove Julijskih Alp. 12.00 Veseli zvoki (skladbe domačih avtorjev - plošče). 12.30 Napoved časa in poročila. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Želite poslušati lepe melodije? (plošče). 14.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Jelka Cvetežar in Sonja Hočevar. 15.00 Napoved časa, poročila. ,15.10 Zabavna glasba vmes objave. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Popoldanski koncert orkestralne glasbe. Igra orkester Radia Ljubljana. 17.10 Glasbena medigra (plošče). 17.15 Tečaj angleškega jezika. 17.30 Ljubiteljem havajskih kitar (plošče). 17.45 Ob zadnjih številkah «Književnih novin». 18.00 Poje zbor Radia Beograd. 18.20 Dr. Jakobina Zupančič: Zdravstveni nasveti. 18.30 Na harmoniko igra Vili Lokošek. 19.00 Pojo slavni basisti (plošče). 19.30 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan. 19.40 Zabavna glasba vmes objave. 20.00 Najmlajša država v jugovzhodni Aziji (radijski feljton). 20.15 Schubert — Brahms: Komorno glasbo izvajajo: violinistka Nada Jevdjenijević - Brandlova ter pianista Marijan Lipovšek in Hilda Čas - Horak.

TRST II.

7.15 Napoved časa in poročila. 7.30 Jutranja glasba in koledar. 8.30 Zaključek jutranje oddaje. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Novi svet. 12.10 Parada lahkih orkestrov. 12.45 Napoved časa in poročila. 13.00 Glasba po željah. 14.00 Poročila. 14.30 Zaključek opoldanske oddaje. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Schubert: Simfonija št. 3. 18.39 Pestra folklorna glasba. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Komorna glasba. 19.45 Napoved časa in poročila. 20.00 Operne arije in dueti. 20.30 Aktualnosti. 20.45 Orkester Percy Faith. 21.00 Koncert violinista Karla Sancina. 21.20 Glasbena medigra. 21.30 Munthe: San Michele. 22.15 Rapsodije in fantazije. 22.40 Priljubljene melodije. 23.00 Moderni plesi. 23.15 Napoved časa in poročila. 23.35 Dve Schumanovi skladbi. 23.47 Uspavanke. 24.00 Zaključek večerne oddaje.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.45 Pesmi iz filmov. 12.00 Valčki, polke in mazurke. 13.25 Znani glasovi. 14.00 «Tretja stran». 14.10 Ritmi na klavirju. 14.30 Orkester Esperia. 17.30 Igra filharmonični orkester iz Berlina pod vodstvom Johana Birbirolla. 19.15 Orkester modernih ritmov pod vodstvom Franca Ferraria. 19.50 Kratke športne vesti. 21.20 Melodični orkester pod vodstvom Guida Cergolija. 21.50 «Walkirja» - Wagnerjeva opera. 22.50 Večerne melodije. 23.30 Plesna glasba.

GELOSO

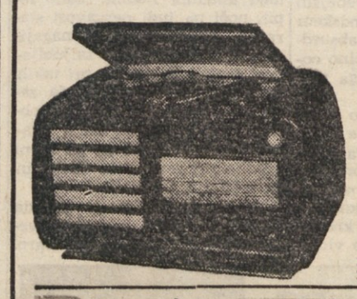

GELOSO
GELOSO

Popolna superheterodina!

Radiogramofon z 12 ploščami

GELOSO

je višek elegance in ekonomičnosti

Vsi si ga lahko nabavite pri tvrdki

RADIO Ruggero

KORZO GARIBALDI 8

s samo 1.000 lir takoj in

3.000 V MESEČNIH OBROKIH

Odkupujemo rabljene aparate po najvišjih cenah

ZADNJA POROČILA

V sredo odgovor na predloge OZN

Kitajski in severnokorejski predstavniki so si izgovorili 48 ur odloga - Poslanica severnokorejskega zunanjega ministra kali optimizem

MUNSAN, 19. — Severnokorejski in kitajski delegati so danes zahtevali prekinitev pogajanj za 48 ur, da bi mogli, kot so dejali, temeljito premisliti zadnje predloge delegacije OZN. Kot znano, so delegati OZN predlagali, naj obvelja sedanja frontna linija kot osnova za demarkacijsko črto, če bo premirje podpisano v 30 dneh, medtem ko bi se boji nadaljevali. Predlog je kompromis med severnokorejsko - kitajskim stališčem, naj obvelja sedanja frontna linija kot demarkacijska črta, in med prejšnjim — v bistvu pa tudi sedanjim — stališčem poveljstva OZN da bi brezpogojni pristanek na to stališče utegnil pomeniti brezkončno zavlačevanje pogajanj.

Če je demarkaciska črta določena, vsekakor ni pričakovati večjih bojev, ki nikomur ne bi prinesli dobička. S tem pa bi bilo omogočeno stranki, ki morebiti ne bi želela premirja, da pogajanja zavlačuje, medtem ko bi se na bojišču ustvarilo neke vrste dejansko premirje — ne pa tudi mir. Poveljstvo OZN meni, da bi prav tak položaj sklenitev miru najbolj zavlačeval.

Predlog OZN omejuje dobo tega relativnega miru na bojišču na mesec dni. Če v tem mesecu premirje ne bi bilo podpisano, zastari sporazum o določitvi demarkacijske črte. Predstavniki združenega poveljstva poudarjajo, da opominjajo vztrajni severnjaški poskusi zadnjih dni, da se doseže premirje «de facto» brez vsakih garancij za skorajšnji sporazum o premirju k največji previdnosti.

Kitajsko - severnokorejski odgovor je danes nekoliko presenetil člane delegacije OZN, ki so pričakovali pritrdilen ali nikalen odgovor. Vendar jim vliva prošnja za odlog nekoliko upanja, ker pač ne predstavlja odklonitve, temveč pušča za sedaj vrata še odprta. Jasno je, da o vprašanju miru in vojne na Koreji ne odloča delegacija severnokorejsko - kitajskega poveljstva in zaradi tega se zdi, pravzaprav nujno, da se da tem delegatom čas, da se sporazumejo s svojimi vladami — fenjanško in pekinško —, verjetno pa tudi z Moskvo. Po drugi strani pa vstaja dvom, ki izraža drugo plat medalje: mar naklonjeno stališče generala Hseha na sobotni seji izraža spet samo njegovo osebno mnenje?

Na splošno optimistično stališče so danes zvečer skalile vesti o oddaji fenjanškega radia, ki je prenašal poslanico severnokorejskega zunanjega ministra Pak Hon Jonga, predsednikoma Glavne skupščine OZN in Varnostnega sveta.

Severnokorejski zunanji minister zahteva v tej poslanici:

1. Takojšnje prenehanje vojaških akcij na Koreji kot prvi korak k miroljubni ureditvi korejskega vprašanja.

2. Čete obeh strank naj se umaknejo za dva kilometra od linije fronte; vmes se naj vzpostavi demilitarizirano področje v skladu z «razumnim predlogom» delegatov severnokorejske vojske in kitajskih «prostovoljcev».

3. Vse tuje čete naj se umaknejo s Koreje.

4. «Vojni zločinci», ki so odgovorni za podaljševanje korejske vojne in odgovorni za «barbarska dejanja» proti civilnemu prebivalstvu morajo biti kaznovani.

Res je, da je poslanica severnokorejskega zunanjega ministra namenjena glavnim organom OZN in ne komisiji za premirje, in je podobna nedavnim predlogom Višinskega pred Glavno skupščino, ki je poleg tega zahteval premirje na 38. vzporedniku.

Kljub temu se v stanu OZN ne morejo znebiti bojazni, da ne bi v sredo severnokorejski in kitajski predstavniki v Pan Mun Jomu na podlagi poslanice fenjanškega zunanjega ministra odklonili tudi zadnjih predlogov OZN. V tem primeru bi ostalo res le malo upanja, da bo v trenutnem položaju mogoče doseči premirje. V Munsanu se zavedajo, da sklepanje premirja pač ni samo korejska zadeva, temveč da se uvršča v mnogo širši okvir. Poleg tega niso prezrli, da je prav včeraj kitajski zunanji minister Cuenlaj odobril sovjetski mirovni načrt.

Sicer pa je Pak Hon Jong popolnoma zanemaril zadnje zavezniške predloge in posvetil večino svoje poslanice obtožbam proti silam OZN, češ da so počenjale «barbarska dejanja». Obenem je zanikaj nedavne izjave ameriškega polkovnika Jamesa Hanleya o streljanju ameriških in drugih vojnih ujetnikov.

Na fronti so oddelki OZN danes napredovali za dva do tri kilometre na skalovitem ozemlju jugovzhodno od Numsonga. Letalske sile OZN pa so — prvič v korejski vojni — presenetile skupino reakcijskih lovcev MIG-15 na letališču tostran reke Jalu. Pri tem sta bila uničena dva aparata MIG, štirje «verjetno uničeni», pet pa poškodovanih.

Mosadek se bo na povratku ustavil tudi v Kairu

V Egiptu ne bo razpravljal o „mrzli vojni" - Incident med iransko policijo in univerzitetnimi dijaki v Teheranu Odkrili so tudi ilegalno tiskarno organizacije Tudeh

NEW YORK, 19. — Mosadek se je z letalom odpeljal iz Washingtona v New York, kjer se je moral nekaj časa zadržati na tamkajšnjem letališču, preden je nadaljeval svojo pot preko Atlantika. Med tem časom so namreč temeljito pregledali letalo, da bi kdo vanj ne skril eksploziva. Mosadek je bil med tem časom v salonu na letališču v družbi ostalih perzijskih osebnosti v New Yorku. Pred odhodom je podpredsednik vlade Fatemi prebral za tisk Mosadekovo izjavo, v kateri je poděrtano, da je bilo njegovo potovanje v Združene države, da bi «vprašanje Irana razpravljali pred Varnostnim svetom», z raznih strani «napačno tolmačeno». V tej zvezi je navedel tudi svojo zahtevo po financah, ki je bila v nekem smislu prav tako napačno tolmačena. Mosadek je nadaljeval: «Iran ni nikoli računal na brezplačno ameriško pomoč. Mi smo zahtevali posojilo zato, da bi mogli spraviti v tek petrolejsko proizvodnjo in da bi uresničili še drugo važna gospodarska vprašanja. Začeli smo s proizvodnjo petroleja da bomo lahko v čimkrajšem času spet ponudili petrolejske proizvode našim starim odjemalcem».

Fatemi pa je naglasil, da se bodo Iranci še nadalje borili za svoje pravice, od katerih ne bodo nikoli odstopili. Če hoče Velika Britanija rešiti spor na prijateljski način, je Iran vedno pripravljen stopiti na to pot ne samo zato, da bi v njej dobil odjemalca, ampak da bi ji tudi plačali odškodnino. Če pa bo Velika Britanija še nadalje vztrajala pri svojih spletkah, ne bo Iran nikoli soglašal s sklenitvijo sporazuma».

Iz Amsterdama poročajo, da je Mosadek v spremstvu Fatemija pristal na tamkajšnjem letališču. Tisku je dejal, da je «zadovoljen» s svojim poslanstvom v ZDA, in demantiral vesti, da ni med tem časom dosegel nobenih «konkretnih rezultatov». Fatemi pa je dejal, da Mosadek v času svojega bivanja v Kairu ne bo razpravljal o vprašanju «mrzle vojne». Glede posojila je dejal, da bo Truman «mislil na posojilo Perziji». «Perzija noče pomoč ECA, niti pomoč na podlagi Trumanove «četrte točke», ampak navadno posojilo, ki ga bodo vračali z dohodki petrolejske proizvodnje.

Med tem časom so v Teheranu kljub dejstvu, da so že pred meseci postavili kominformistično organizacijo Tudeh izven zakona, našli njeno ilegalno tiskarno, ki je razširjala nedovoljene letake.

V soboto zvečer so se v Teheranu spopadli univerzitetni dijaki in policijski oddelki, ki so skušali preprečiti dijakom, da bi poslušali kominformistične govore o «mednarodnem dijaškem dnevu». Dva policijska oficirja sta bila pri tem ranjena.

Prvi krat v zgodovini sta Iran in Madžarska navezala diplomatske stike.

Potresni sunek v Tibetu

NOVI DELHI, 19. — V včerajšnjih dopoldanskih urah so zabeležili zemeljski sunek v tukajšnjem meteorološkem institutu. Domnevajo da je bil epicenter tega sunka okoli 200 milj severno od Lhasse v Tibetu.

MOJA AVTOBIOGRAFIJA

BRANISLAV NUŠIČ

8.

Možak v hlačah

Ko bi bilo pri tem ostalo, bi bili izkoristili zmanjšan bok. Ko bi bilo pri tem ostalo, bi bili izkoristili zmago do konca; toda sledilo je še eno presenečenje. Pasji lajež je zbudil tudi hlapca, ki je spal v kuhinji, in ta se je prikazal na dvorišču s kolcem v roki.

Pod tako težkim topniškim ognjem bi se zamajala še vsaka druga, bolj izkušena vojska. Saj ne vem, kaj se je še nadalje godilo, spominjam se samo, da sem čul, kako je kol udaril po hrbtu prosvetnega ministra in kako je le-ta obupno zavpil: «Ojoj!» Minister policije je splezal kakor mačka na drevo in pogumno skočil z veje na streho, ker ga je hlapec preganjal s kamenjem. Jaz pa sem srečno skočil čez plot, ker sem tudi sam že občutil na hrbtu učinek težkega topništva. Finančni minister je tako vpil in jokal, kakor da bi stal pred skupščinsko anketo, in bi bil rad pobegnil s plota pa se je siromak s tistim repkom vzad zataknil ob žebelj in obvisel na plotu. Saj sem vedel, da mu bo tisti rep, ki se za njim vleče, slej ali prej v napoto v življenju, in lej si, že se je zgodilo! Sosedov hlapec je kajpada pristopil, snel fantiča s plota kakor bi odtrnil zrelo hruško pa ga je preprestil, da takega ne bi storil niti skrajni opozicionalec z levega krila. In ko je to opravil, je finančnega ministra s posrečenim udarcem pognal čez plot kakor nogometno žogo. Ministra za vojsko ni nobeden videl, kam se je del v tej zmedi, in še dolgo, dolgo nismo zvedeli, kako in kaj je z njim.

Ko smo se po tej hudi premagi komaj otresli strahu, smo se zbrali na našem podstrešju, da bi dognali, kako je z našo vojsko. Spoznali smo tole: moralno stanje: zelo slabo; številčno stanje: vsi na mestu, eden težko ranjen in eden mrtev. Ministra za vojsko smo namreč šteli za mrtvega in sem bil odločno za to, da bi ga pokopali na državne stroške, česar pa ni bilo mogoče storiti, zgolj zato ne, ker nismo mogli najti njegovo truplo.

Sele pozneje smo zvedeli tole: brž ko je vojni minister zagledal hlapca, se je srečno skril za drvarnico, prikukal na dan šele, ko se je vse pomirilo, ter odnesel domov zglavnik poln gosjega perja. Po zaupnih dognanjih, ki jih je pozneje zbral minister policije, smo se vojskovali zgolj zato, ker je mati Davida Mešulama želela nabasati zglavnik z gosjim perjem. Tako se je še enkrat potrdila zgodovinska resnica, da rode majhni vzroki pogostokrat velike posledice.

Seveda pa se naša premaga ni kar takole končala. Posledice velikih svetovnih spopadov občutimo šele po vojni. In najsi je naša vlada po svoji sestavi vzbujala vtis, da ni ustavna, vas vendar zagotavljam, da smo bili edina vlada v Srbiji, ki je v tem primeru bridko čutila vse breme ministrske odgovornosti.

Sojenice

Kajpada so vsi moji podvigi v vnanjem svetu odmevali ne samo na moji zadnji plati, marveč tudi v duši mojih staršev in vse naše družine. Zavladala je med njimi nekakšna nepotrebna skrb zastran moje prihodnosti, o kateri si je moj oče pogostokrat dajal odduška in vzklikal: Ta bo na vešalih končal!»— mati pa z vzklikom: «Bolje bi bilo, če bi ga bila z lastnimi rokami zadavila, čim je zavekal, kakor da sem dojila razbojnika!»

Jaz se nisem zlagal s takimi nazori svojih staršev in takih misli tudi niso bile moje tetke, ki so me zagovarjale, — zlasti tista, ki si je bila vtepla v glavo, da sem ji podoben; one so trdile, da sem prav razumen in bister otrok.

Znano je, da zaradi razumnih in bistrih otrok starše rada glava boli, zato ni čudno, da je bilo vprašanje moje bodočnosti ena najhujših skrbi mojih staršev.

To skrb je skušala olajšati moja tetka s tem, da je vedeževala o moji prihodnosti. V ta namen je nekoč utrgala nitko z moje srajce in jo dala vedeževalki; ta je nit položila v poln krožnik vode, premešala vodo s palčico, se globoko zamislila in takole razbrala mojo usodo:

«Preležal bo hudo bolezen, a se bo rešil: zabredel bo v veliko siroščino, a se bo rešil; padel bo v roke ljudem, ki bi bili pripravljeni ubiti ga, a se bo rešil; preživel bo hud vihar na morju, a se bo rešil; oženil se bo, a se bo rešil; oženil se bo, a se ne bo!»

Vse kaže, da so bile vedeževalkine besede preroške, ker so se v mojem življenju do kraja izpolnile.

«Bogat bo, da se mu bo obilje kar razlivalo, in bo srečen, da ga bo zavidal svet», te preroške vedeževalnike besede pa se, kakor kaže, v mojem življenju niso uresničile.

Mater je takšna prerokba resda pomirila, toda očeta ni mogla potolažiti, zato so v družini pogostokrat tekli pogovori zastran teh reči. Sicer pa se vsi starši radi bavijo s tem, da ugibajo otrokovo usodo. Spominjam se nekega svojega botra, ki je imel tri sine, moje vrstnike, in je pogostokrat govoril:

«Tale je modrijan in bo profesor», pri tem je pokazal na najstarejšega, «tega drugega bom dal za trgovca, najmlajšega gizdalina pa za častnika».

Ne vem, ali usoda ni čula teh njegovih želja, ali je boter kako drugače prišel navzkriž z usodo; le to vem, da je najstarejši — profesor — postal branjevec; tisti mlajši — trgovec — je postal podnarednik pri vojaški godbi; in tretji je resda oblekel uniformo, toda ne častniške, marveč tisto z osemnajsto črko abecede na hrbtu! (R = robijaš, kaznjenec). Pa kakor goje starši svoje želje za bodočnost svojih otrok, tako jih goje tudi otroci, samo da so le-ti mnogo bolj skromni kakor starši. Tako si na primer dvajset od sto otrok želi biti: gasilec, dimnikar, orožnik, slaščičar in godbenik, medtem ko si devetdeset od sto staršev želi, da bi otroci postali: ministri, generali, škofje, bančni ravnatelji ali kaj podobnega. Ob takem si lahko mislite, kako se v vsaki družini nesrečno križajo želje: oče želi sina škofa, sin pa želi biti dimnikar; oče želi sina ministra, sin pa hoče biti orožnik; oče želi sina generala, sin pa bi rad bil slaščičar. Usoda pač po navadi stopa po sredi med otroškimi in roditeljskimi željami in redkokdaj izpolni želje staršev, prav pogosto pa želje otrok.

Naključi se kajpada, da se usoda v spopadu roditeljskih in otroških želja kar zmede; in ko kdaj pa kdaj izpolni želje staršev, ne opusti, da ne bi ustregla tudi otroškim željam. Zaradi tega v življenju pogostokrat srečujete ministre, ki so docela podobni orožnikom, škofe, podobne muzikantom, in generale, ki so na las podobni slaščičarjem.

Dokler starši sami usojajo svojim otrokom usodo, je še nekam znosno. Toda te reči se pogosto zapletejo, ker se v reševanje po navadi vmešajo tudi tisti, ki so za to reč najmanj pristojni: najprej vse tetke in strine, potem tudi vsi tisti brezplačni družinski svetovalci, zaradi katerih trpi pač vsaka družina. Kajpada se je pri meni zapredla vsa ta reč tudi zato, ker sem v otroških letih kazal tako raznovrstne nagibe, da je to moralo zapeljati v zmoto starše kakor tudi vse tiste, ki so se hoteli v to zadevo vmešati s svojim svetom.

O moji usodi je tekel posebno omširen pogovor in to po nekem burnem dnevu, ko me je občinski policaj zaradi neke malenkosti privlekel za uho domov in je mati trikrat obupano v